

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część LXII. — Wydana i rozesłana dnia 15. października 1898.

Treść: **M** 188. Umowa międzynarodowa zawarta między Austrią i Węgrami, Niemcami, Belgią, Danią, Hiszpanią, Francją, Wielką Brytanią, Grecją, Włochami, Holandią, Persją, Portugalią i Rosją w przedmiocie środków zdrowotnych dla okrętów wożących pielgrzymów do Mekki i nadzoru zdrowotnego w zatoce perskiej.

188.

Umowa międzynarodowa z dnia 3. kwietnia 1894,

zawarta między Austrią i Węgrami, Niemcami, Belgią, Danią, Hiszpanią, Francją, Wielką Brytanią, Grecją, Włochami, Holandią, Persją, Portugalią i Rosją w przedmiocie środków zdrowotnych dla okrętów wożących pielgrzymów do Mekki i nadzoru zdrowotnego w zatoce perskiej.

(Zawarta w Paryżu dnia 3. kwietnia 1894, ratyfikowana przez Jego c. i k. Apostolską Mosę w Wallsee dnia 27. listopada 1897, poczem ratyfikacye wzajemne wymienione zostały w Paryżu dnia 20. czerwca 1898.)

Nos **Franciscus Josephus Primus**,
divina favente clementia Austriae Imperator;
Apostolicus Rex Hungariae, Rex Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae,
Galiciae, Lodomeriae et Illyriae; Archidux Austriae; Magnus Dux Cracoviae;
Dux Lotharingiae, Salisburgi, Styriae, Carinthiae, Carnioliae, Bucovinae,
superioris et inferioris Silesiae; Magnus Princeps Transilvaniae; Marchio
Moraviae: Comes Habsburgi et Tirolis etc. etc.

Notum testatumque omnibus et singulis, quorum interest, tenore praesentium facimus:

Quum ad res publicam sanitatem tempore morborum pernicialium concernen-
tes regulandas cum pluribus regiminibus conventio die tertia mensis Aprilis, anno
millesimo octingentesimo nonagesimo quarto et declaratio addititia die trigesima
mensis Octobris anno millesimo octingentesimo nonagesimo septimo Lutetiae
Parisiorum tenoris sequentis initae et signatae fuissent:

(Pierwopis.)

Convention.

Sa Majesté l'Empereur d'Autriche, Roi de Bohême, etc., etc., et Roi Apostolique de Hongrie; Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse, au nom de l'Empire Allemand; Sa Majesté le Roi des Belges; Sa Majesté le Roi de Danemark; Sa Majesté le Roi d'Espagne et en Son nom Sa Majesté la Reine Régente du Royaume; le Président de la République Française; Sa Majesté la Reine du Royaume-Uni de la Grand-Bretagne et d'Irlande, Impératrice des Indes; Sa Majesté le Roi des Hellènes; Sa Majesté le Roi d'Italie; Sa Majesté la Reine des Pays-Bas et en Son nom Sa Majesté la Reine Régente du Royaume; Sa Majesté le Schah de Perse; Sa Majesté le Roi de Portugal et des Algarves, et Sa Majesté l'Empereur de Toutes les Russies,

Ayant décidé de se concerter en vue de régler les mesures à prendre pour la prophylaxie du pèlerinage de la Mecque et la surveillance sanitaire à établir au golfe Persique, ont nommé pour Leurs Plénipotentiaires, savoir:

Sa Majesté l'Empereur d'Autriche, Roi de Bohême, etc., etc., et Roi Apostolique de Hongrie,

M. le Comte Charles de Kuefstein, Son Chambellan et Conseiller intime, Envoyé extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire, Membre de la Chambre des Seigneurs d'Autriche, Chevalier de 2e classe de l'Ordre de la Couronne de fer;

(Przekład.)

Umowa.

Najjaśniejszy Cesarz austriacki, Król czeski itd. itd. i Król Apostolski węgierski; Najjaśniejszy Cesarz niemiecki, Król pruski w imieniu państwa niemieckiego; Najjaśniejszy Król Belgów; Najjaśniejszy Król duński; Najjaśniejszy Król hiszpański a w Jego imieniu Najjaśniejsza Królowa regentka królestwa; Prezydent Rzeczypospolitej francuskiej; Najjaśniejsza Królowa zjednoczonego królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandyi, Cesarszowa indyjska; Najjaśniejszy Król Hellenów; Najjaśniejszy Król włoski; Najjaśniejsza Królowa holenderska a w Jej imieniu Królowa regentka królestwa; Najjaśniejszy Szach perski; Najjaśniejszy Król portugalski i algarbski i Najjaśniejszy Cesarz Wszech Rosyj,

postanowiwszy porozumieć się z sobą co do środków, które w celach zapobiegawczych należałoby zaprowadzić dla okrętów wożących pielgrzymów do Mekki, jakotęż co do zaprowadzenia w zatoce perskiej służby zdrowotnej nadzorczej, mianowali swoimi pełnomocnikami, a mianowicie:

Najjaśniejszy Cesarz austriacki, Król czeski itd. itd. i Król Apostolski węgierski,

Pana Hrabiego Karola Kuefsteina, Swego szambelana i tajnego radcę, posła nadzwyczajnego i Ministra pełnomocnego, członka austriackiej Izby panów, kawalera orderu Żelaznej Korony II. klasy;

Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse,

M. de Schoen, Son Conseiller de Légation à l'Ambassade d'Allemagne à Paris;

Sa Majesté le Roi des Belges,

M. le Baron Eugène Beyens, Conseiller de la Légation de Belgique à Paris, Chevalier de l'Ordre de Léopold;

M. le Docteur Alfred Devaux, Inspecteur général du Service de santé civil et de l'hygiène au Ministère de l'Agriculture, de l'Industrie et des Travaux publics, Officier de l'Ordre de Léopold;

M. le Docteur E. van Ermengem, Professeur d'hygiène et de bactériologie à l'Université de Gand, Chevalier de l'Ordre de Léopold;

Sa Majesté le Roi de Danemark,

M. le Comte Gebhard Léon de Moltke-Hvitfeldt, Son Chambellan et Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près le Gouvernement de la République Française, Grand-Croix de l'Ordre du Danebrog et décoré de la Croix d'Honneur du même Ordre;

Sa Majesté le Roi d'Espagne et en Son nom Sa Majesté la Reine Régnante du Royaume,

M. Fernand Jordan de Urries, Marquis de Novallas, Son Chambellan, Premier Secrétaire de l'Ambassade d'Espagne à Paris, Commandeur de l'Ordre de Charles III;

M. Amalio Jimeno y Cabañas, Sénateur du Royaume, Professeur à la Faculté de médecine de Madrid, Commandeur avec plaque de l'Ordre d'Isabelle la Catholique;

Le Président de la République Française,

M. Camille Barrère, Ministre Plénipotentiaire de 1re classe, Chargé d'Affaires de la République Française à Munich, Officier de l'Ordre national de la Légion d'honneur;

M. Gabriel Hanotaux, Ministre Plénipotentiaire de 1re classe, Directeur des Consulats et des Affaires commerciales, Officier de l'Ordre national de la Légion d'honneur;

M. le Professeur Brouardel, Président du Comité consultatif d'hygiène publique de France, Doyen de la Faculté de médecine de Paris, Membre de l'Académie des sciences, Commandeur de l'Ordre national de la Légion d'honneur;

Najjaśniejszy Cesarz niemiecki, Król pruski,

Pana Schoena, Swego radcę legacyi przy ambasadzie niemieckiej w Paryżu;

Najjaśniejszy Król Belgów,

Pana Barona Eugeniusza Beyens, radcę legacyi belgijskiej w Paryżu, kawalera Orderu Leopolda;

Pana Doktora Alfreda Devaux, jeneralnego inspektora cywilnej służby zdrowia i higieny w Ministerstwie rolnictwa, przemysłu i robót publicznych, oficera Orderu Leopolda;

Pana Doktora van Ermengem, profesora higieny i bakteriologii w uniwersytecie gandawskim, kawalera Orderu Leopolda;

Najjaśniejszy Król duński,

Pana Hrabiego Gebharda Leona Moltke-Hvitfeldt, Swego szambelana, posła nadzwyczajnego i Ministra pełnomocnego przy Rządzie Rzeczypospolitej francuskiej, kawalera Wielkiego krzyża Orderu Danebrog i zaszczyconego krzyżem honorowym tegoż Orderu;

Najjaśniejszy Król hiszpański a w Jego imieniu Najjaśniejsza Królowa regentka królestwa,

Pana Fernanda Jordana Urries, margrabiego Novallas, Swego szambelana, pierwszego sekretarza ambasady hiszpańskiej w Paryżu, komandora Orderu Karola III.;

Pana Amalio Jimeno y Cabañas, senatora królestwa, profesora na wydziale medycznym w Madrycie, komandora Orderu Izabelli katolickiej z gwiazdą;

Prezydent Rzeczypospolitej francuskiej,

Pana Kamila Barrère, pełnomocnego Ministra I. klasy, pełnomocnika Rzeczypospolitej francuskiej w Monachium, oficera Orderu narodowego Legii honorowej;

Pana Gabriela Hanotaux, Ministra pełnomocnego I. klasy, dyrektora konsulatów i spraw handlowych, oficera Orderu narodowego Legii honorowej;

Pana profesora Brouardela, prezydenta komitetu francuskiego pieczy zdrowia, dziekana wydziału medycznego w Paryżu, członka Akademii umiejętności, komandora Orderu narodowego Legii honorowej;

M. Henri Monod, Conseiller d'Etat, Directeur de l'Assistance et de l'Hygiène publiques au Ministère de l'Intérieur, Membre de l'Académie de médecine, Officier de l'Ordre national de la Légion d'honneur;

M. le Professeur Proust, Inspecteur général des Services sanitaires, Professeur à la Faculté de médecine de Paris, Membre de l'Académie de médecine, Commandeur de l'Ordre national de la Légion d'honneur;

Sa Majesté la Reine du Royaume-Uni de la Grande-Bretagne et d'Irlande, Impératrice des Indes,

M. Phipps, Ministre Plénipotentiaire;

M. le Docteur Thorne Thorne, Chef du Département sanitaire au „Local Government Board“, Compagnon de l'Ordre du Bain;

M. le Chirurgien général J. M. Cunningham, ancien Chef du Département médical au Gouvernement de l'Inde, Compagnon de l'Ordre de l'Étoile des Indes;

Sa Majesté le Roi des Hellènes,

M. Criésis, Chargé d'Affaires de Grèce à Paris;

M. le Docteur Vafiadès, Délégué grec au Conseil sanitaire de Constantinople;

Sa Majesté le Roi d'Italie.

M. le Marquis Malaspina di Carbonara, Premier Secrétaire de l'Ambassade d'Italie à Paris, Officier de l'Ordre des Saints Maurice et Lazare;

Sa Majesté la Reine des Pays-Bas et en Son nom Sa Majesté la Reine Régente du Royaume,

M. le Chevalier de Stuers, Son Envoyé Extraordinaire et Ministre Plénipotentiaire près le Gouvernement de la République Française, Commandeur de l'Ordre du Lion néerlandais;

M. le Docteur V.-P. Ruysch, Conseiller sanitaire au Ministère de l'Intérieur des Pays-Bas, Chevalier de l'Ordre du Lion néerlandais;

M. J.-A. Kruyt, Consul général des Pays-Bas à Pénang, Chevalier de l'Ordre du Lion néerlandais;

Sa Majesté le Schah de Perse,

M. le Docteur Mirza Zeynel Abidine-Khan Moïn-ol Atebba, Médecin spécial de S. A. I. le Prince héritier;

M. le Docteur Mirza Khalil-Khan, Médecin du Ministère des Affaires étrangères de Perse;

Pana Henryka Monod, radcę stanu, dyrektora wsparć publicznych i higieny w Ministerstwie spraw wewnętrznych, członka Akademii medycznej, oficera Orderu narodowego Legii honorowej;

Pana profesora Prousta, jeneralnego inspektora służby zdrowia, profesora wydziału medycznego w Paryżu, członka Akademii medycznej, komandora Orderu narodowego Legii honorowej;

Najjaśniejsza Królowa Zjednoczonego królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii, Cesarszowa indyjska,

Pana Phippsa, Ministra pełnomocnego;

Pana Doktora Thorne Thorne, naczelnika departamentu zdrowia w „Local Government Board“, uczestnika Orderu Podwiązkii;

Pana J. M. Cunninghama, chirurga jeneralnego, byłego naczelnika departamentu medycznego w Rządzie indyjskim, uczestnika Orderu Gwiazdy indyjskiej;

Najjaśniejszy Król Hellenów,

Pana Criésis, pełnomocnika greckiego w Paryżu;

Pana Doktora Vafiadès, delegata greckiego w Radzie zdrowia w Konstantynopolu;

Najjaśniejszy Król włoski,

Pana Margrabiego Malaspinę di Carbonaro, pierwszego sekretarza ambasady włoskiej w Paryżu, oficera Orderu ŚŚ. Maurycego i Lazarza;

Najjaśniejsza Królowa holenderska a w Jej imieniu Królowa regentka królestwa,

Pana Kawalera Stuersa, Swego posła nadzwyczajnego i Ministra pełnomocnego przy Rządzie Rzeczypospolitej francuskiej, komandora Orderu Lwa holenderskiego;

Pana Doktora V.-P. Ruyscha, radcę zdrowia w Ministerstwie holenderskim spraw wewnętrznych, kawalera Orderu Lwa holenderskiego;

Pana J.-A. Kruyta, holenderskiego konsula jeneralnego w Pénangu, kawalera Orderu Lwa holenderskiego;

Najjaśniejszy Szach perski,

Pana Doktora Mirzę Zeynel Abidine-Khana Moïn-ol Atebba, lekarza przybocznego Jego cesarskiej Wysokości Następcy tronu;

Pana Doktora Mirzę Khalil-Khana, lekarza w perskiem Ministerstwie spraw zewnętrznych;

Sa Majesté le Roi de Portugal et des Algarves,

M. Gabriel-José de Zogheb, Consul général, Agent diplomatique du Portugal en Égypte,

et Sa Majesté l'Empereur de Toutes les Russies,

M. Michel de Giers, Conseiller d'État, Chambellan de Sa Cour, Conseiller du Ministère des Affaires étrangères de Russie,

Lesquels, ayant échangé leurs pleins pouvoirs trouvés en bonne et due forme, sont convenus des dispositions suivantes:

I. *En ce qui concerne la police sanitaire dans les ports de départ de l'Extrême-Orient (Indes britanniques, Possessions néerlandaises, etc., etc.):*

Sont adoptées les mesures indiquées et précisées dans l'Annexe I de la présente Convention.

II. *En ce qui touche la surveillance sanitaire des pèlerins dans la mer Rouge:*

Sont adoptées les dispositions consignées dans l'Annexe II.

III. *En ce qui concerne la protection du golfe Persique:*

Sont adoptées les dispositions consignées dans l'Annexe III.

IV. *En ce qui touche l'application des mesures contenues dans les précédentes annexes:*

Sont adoptées les mesures prescrites dans l'Annexe IV.

V. Les Annexes ci-dessus indiquées ont la même valeur que si elles étaient incorporées dans la présente Convention.

VI. Les États qui n'ont point pris part à la présente Convention sont admis à y adhérer, sur leur demande. Cette adhésion sera notifiée par la voie diplomatique au Gouvernement de la République française, et par celui-ci aux autres Gouvernements signataires.

VII. La présente Convention aura une durée de cinq ans, à compter de l'échange des ratifications. Elle sera renouvelée de cinq en cinq années par tacite reconduction, à moins que l'une des Hautes Parties contractantes n'ait notifié six mois avant l'expiration de ladite période de cinq années son intention d'en faire cesser les effets.

Dans le cas où l'une des Puissances dénonce la Convention, cette dénonciation n'aurait d'effet qu'à son égard.

Najjaśniejszy Król portugalski i algarbski,

Pana Gabryela-José Zogheb, konsula jeneralnego, agenta dyplomatycznego Portugalii w Egipcie;

Najjaśniejszy Cesarz Wszech Rosyi,

Pana Michała Giersa, radcę stanu, szambelana nadwornego, radcę ministralnego w rosyjskim Ministerstwie spraw zewnętrznych;

którzy okazawszy sobie pełnomocnictwa swoje i znalazły takowe w dobrej i należytej formie, zgodzili się na następujące postanowienia:

I. *Co się tyczy policyi zdrowia w portach wychodnych na krańcach Wschodu (w Indyach brytyjskich w posiadłościach holenderskich itd. itd.):*

Przyjmuje się środki podane i bliżej określone w załączce I. do umowy niniejszej.

II. *Co się tyczy nadzoru zdrowotnego nad pielgrzymami na Morzu Czerwonym:*

Przyjmuje się postanowienia zawarte w załączce II.

III. *Co się tyczy środków ochronicznych w zatoce perskiej:*

Przyjmuje się postanowienia zawarte w załączce III.

IV. *Co się tyczy wykonania środków zawartych w powyższych załączkach:*

Przyjmuje się przepisy zawarte w załączce IV.

V. Załączki wymienione powyżej mają taką samą wagę, jak gdyby były wciagnięte w osnowę umowy niniejszej.

VI. Państwom, które nie wzięły udziału w zawarciu umowy niniejszej, wolno będzie przystąpić do niej, gdy zażądają przypuszczenia. O tem przystąpieniu oznajmić należy drogą dyplomatyczną Rządowi Rzeczypospolitej francuskiej, który znów uwiodomi inne mocarstwa podpisane.

VII. Umowa niniejsza obowiązywać będzie przez lat pięć, licząc od wymiany ratyfikacji. Będzie ona milcząco co lat pięć odnawiana, o ile żadna z Wysokich Stron kontraktujących nie oznajmi na sześć miesięcy przed upływem rzeczonego okresu pięcioletniego, że zamierza uchylić jej moc obowiązującą.

W tym przypadku, gdyby jedno z mocarstw wypowiedzisko umowę, wypowiedzenie to będzie miało skutek tylko dla tego mocarstwa.

La présente Convention sera ratifiée; les ratifications en seront déposées à Paris le plus tôt possible et, au plus tard, dans le délai d'un an à dater du jour de la signature.

En foi de quoi les Plénipotentiaires respectifs l'ont signée et y ont apposé leurs cachets.

Fait à Paris, en treize exemplaires, le trois avril mil huit cent quatre-vingt-quatorze.

(L. S.) Signé: **Kuefstein.**

(L. S.) " **Schoen.**

(L. S.) " **Bon Eug. Beyens.**

(L. S.) Signé: **Alf. Devaux.**

(L. S.) " **Dr van Ermengem.**

(L. S.) Signé: **Moltke-Hvitfeldt.**

(L. S.) " **Marquis de Novallas.**

(L. S.) Signé: **Dr Amalio Jimeno.**

(L. S.) Signé: **Camille Barrère.**

(L. S.) Signé: **Gabriel Hanotaux.**

(L. S.) " **A. Brouardel.**

(L. S.) " **H. Monod.**

(L. S.) " **A. Proust.**

(L. S.) Signé: **Constantine Phipps.**

(L. S.) Signé: **R. Thorne Thorne.**

(L. S.) " **J. M. Cunningham.**

(L. S.) Signé: **Criésis.**

(L. S.) Signé: **Dr Vafiadès.**

(L. S.) Signé: **Malaspina.**

(L. S.) " **A. de Stuers.**

(L. S.) Signé: **Dr Ruysch.**

(L. S.) " **J. A. Kruyt.**

(L. S.) Signé: **Moïn-ol Atebba.**

(L. S.) Signé: **Khalil Khan.**

(L. S.) Signé: **Cte Gabriel de Zogheb.**

(L. S.) " **Michel de Giers.**

Umowa niniejsza będzie ratyfikowana; ratyfikacje zostaną złożone w Paryżu jak można najrychlej, najpóźniej zaś w przeciągu roku, licząc od dnia podpisania.

W dowód czego dotyczący Pełnomocnicy podpisali umowę i wycisnęli na niej swoje pieczęci.

Spisano w Paryżu w trzynastu wygotowaniach dnia trzeciego kwietnia tysiąc ośmset dziewięćdziesiątego czwartego roku.

(L. S.) Podpisano: **Kuefstein.**

(L. S.) " **Schoen.**

(L. S.) " **bar. Eug. Beyens.**

(L. S.) Podpisano: **Alf. Devaux.**

(L. S.) " **Dr. van Ermengen.**

(L. S.) Podpisano: **Moltke-Hvitfeldt.**

(L. S.) " **margribia de Novallas.**

(L. S.) Podpisano: **Dr. Amalio Jimeno.**

(L. S.) Podpisano: **Camille Barrère.**

(L. S.) Podpisano: **Gabriel Hanotaux.**

(L. S.) " **A. Brouardel.**

(L. S.) " **H. Monod.**

(L. S.) " **A. Proust.**

(L. S.) Podpisano: **Constantine Phipps.**

(L. S.) Podpisano: **R. Thorne Thorne.**

(L. S.) " **J. M. Cunningham.**

(L. S.) Podpisano: **Criésis.**

(L. S.) Podpisano: **Dr. Vafiadès.**

(L. S.) Podpisano: **Malaspina.**

(L. S.) " **A. de Stuers.**

(L. S.) Podpisano: **Dr. Ruysch.**

(L. S.) " **J. A. Kruyt.**

(L. S.) Podpisano: **Moïn-ol Atebba.**

(L. S.) Podpisano: **Khalil Khan.**

(L. S.) Podpisano: **Gabriel de Zogheb.**

(L. S.) " **Michel de Giers.**

(Pierwopsis.)

Annexe I.**A. Police sanitaire dans les ports de départ des navires à pèlerins venant de l'Océan Indien et de l'Océanie.**

1. Visite médicale obligatoire, individuelle, faite de jour, à terre, au moment de l'embarquement pendant le temps nécessaire, par un médecin, délégué de l'autorité publique, de toutes personnes prenant passage à bord d'un navire à pèlerins.

2. Désinfection obligatoire et rigoureuse, faite à terre sous la surveillance du médecin délégué de l'autorité publique, de tout object contaminé ou suspect, dans les conditions de l'article 5 du premier règlement inséré dans l'Annexe IV de la Convention sanitaire de Venise.

3. Interdiction d'embarquement de toute personne atteinte de choléra, d'affection cholériforme et de toute diarrhée suspecte.

4. Lorsqu'il existe des cas de choléra dans le port, l'embarquement ne se fera à bord des navires à pèlerins qu'après que les personnes réunies en groupes auront été soumises pendant cinq jours à une observation permettant de s'assurer qu'aucune d'elles n'est atteinte du choléra.

Il est entendu que, pour exécuter cette mesure, chaque Gouvernement pourra tenir compte des circonstances et possibilités locales*).

5. Les pèlerins seront tenus de justifier des moyens strictement nécessaires pour accomplir le pèlerinage à l'aller et au retour et pour le séjour dans les Lieux Saints.

*) La Conférence a décidé par voie d'interprétation, d'une part, que l'observation de cinq jours pourrait être pratiquée à bord des navires entre l'inspection médicale effectuée au départ des Indes britanniques et la seconde visite passée à Aden, et, d'autre part, que dans les Indes néerlandaises cette observation pourrait avoir lieu à bord des navires en partance.

(Przekład.)

Załączka I.**A. Środki policyjno-zdrowotne w portach wychodzących tych okrętów dla pielgrzymów, które przybywają z Oceanu Indyjskiego i z Oceanii.**

1. Wizytacja lekarska obowiązkowa, indywidualna wszystkich osób, które okręt dla pielgrzymów ma przewieźć, odbywająca się w dniu, na lądzie, w chwili wsiadania na okręt i trwająca według potrzeby a wykonana przez lekarza, którego wyznacza do tego Władza publiczna.

2. Odwietrzenie obowiązkowe i jak najściślejsze, wykonane na lądzie pod nadzorem lekarza przez Władzę publiczną wyznaczonego, każdego przedmiotu zapowietronego lub podejrzanego, pod warunkami artykułu 5 regulaminu pierwszego załączki IV. umowy zdrowotnej weneckiej.

3. Zakaz przyjmowania na okręt osób dotkniętych cholera, chorobami w rodzaju cholery i jakąkolwiek biegunką podejrzaną.

4. Jeżeli w porcie zdarzą się przypadki cholery, okręt dla pielgrzymów może tychże przyjmować na pokład dopiero wtedy, gdy połączeni w grupy poddadzą się pięciodniowej obserwacji a ta pozwoli nabrać przekonania, że żaden z nich nie jest cholera dotknięty.

Rozumie się samo przez sieć, że dla wykonania tego środka każdy Rząd może liczyć się z miejscowościami stosunkami i możliwością*).

5. Pielgrzymi obowiązani są wykazać, że posiadają fundusze bezwarunkowo potrzebne do odbycia pielgrzymki, do powrotu i do pobytu w świętych miejscowościach.

*) Osobną uchwałą konferencji objaśnione zostało, że obserwacja pięciodniowa może odbyć się na okrętach pomiędzy rewizją lekarską przy odpłynięciu z portu indyjsko-brytyjskiego a drugą rewizją lekarską w Aden, w Indiach holenderskich zaś na okrętach odpływających.

B. Mesures à prendre à bord des navires à pèlerins.

Règlement.

Titre I. Dispositions générales.

Article 1. Ce règlement est applicable aux navires à pèlerins qui transportent au Hedjaz ou qui en ramènent des pèlerins musulmans.

Article 2. N'est pas considéré comme navire à pèlerins celui qui, outre ses passagers ordinaires, parmi lesquels peuvent être compris les pèlerins des classes supérieures, embarque des pèlerins de la dernière classe en proportion moindre d'un pèlerin par cent tonneaux de jauge brute.

Article 3. Tout navire à pèlerins, à l'entrée de la mer Rouge et à la sortie, doit se conformer aux prescriptions contenues dans le *Règlement spécial applicable au pèlerinage du Hedjaz*, qui sera publié par le Conseil de Santé de Constantinople conformément aux principes édictés dans la présente Convention.

Article 4. Les navires à vapeur sont seuls admis à faire le transport des pèlerins au long cours. Ce transport est interdit aux autres bateaux.

Les navires à pèlerins faisant le cabotage, destinés aux transports de courte durée, dits „voyages au cabotage“, sont soumis aux prescriptions contenues dans le Règlement spécial mentionné à l'article 3.

Titre II. Mesures à prendre avant le départ.

Article 5. Le capitaine ou, à défaut du capitaine, le propriétaire ou l'agent de tout navire à pèlerins est tenu de déclarer à l'autorité compétente*) du port de départ son intention d'embarquer des pèlerins, au moins trois jours avant le départ. Cette déclaration doit indiquer le jour projeté pour le départ et la destination du navire.

Article 6. A la suite de cette déclaration, l'autorité compétente fait procéder, aux frais du capitaine, à l'*inspection* et au *mesurage* du navire. L'autorité consulaire dont relève le navire peut assister à cette inspection.

*) L'autorité compétente est actuellement: dans les Indes anglaises, un *officer* désigné à cet effet par le gouvernement local (*Native passenger ships Act*, 1887, art. 7); — dans les Indes néerlandaises, le maître du port; — en Turquie, l'autorité sanitaire; — en Autriche-Hongrie, l'autorité sanitaire; — en Italie, le capitaine de port; — en France, en Tunisie et en Espagne (îles Philippines), l'autorité sanitaire.

B. Środki, które mają być zaprowadzone na pokładzie okrętów dla pielgrzymów.

Regulamin.

Tytuł I. Postanowienia ogólne.

Artykuł 1. Regulamin niniejszy stosuje się do okrętów dla pielgrzymów, które pielgrzymów muzułmańskich odwożą do Hedżazu i stamtąd przywożą.

Artykuł 2. Nie uważa się za okręt dla pielgrzymów takiego okrętu, który oprócz swoich zwykłych pasażerów, pomiędzy którymi mogą znajdować się pielgrzymi wyższych klas, bierze na pokład pielgrzymów ostatniej klasy w takim stosunku, że na 100 ton pojemności brutto przypada mniej jak jeden pielgrzym.

Artykuł 3. Każdy okręt dla pielgrzymów, gdy wpływa na Morze Czerwone i z niego wypływa, winien zastosować się do przepisów zawartych w Regulaminie osobnym dla pielgrzymek do Hedżazu, który ogłosi Rada zdrowia w Konstantynopolu w myśl zasad w umowie niniejszej ustanowionych.

Artykuł 4. Przewożenie pielgrzymów na wielką odległość dozwolone jest tylko okrętom parowym. Wszelkim innym statkom przewóz taki jest zakazany.

Statki dla pielgrzymów, trudniące się żeglugą wzduż brzegów, tak zwaną nadbrzeżną i przeznaczone do krótko trwających podróży, podlegają przepisom osobnego regulaminu w artykule 3 wzmiankowanego.

Tytuł II. Środki, które mają być użyte przed odpłynięciem.

Artykuł 5. Kapitan a w braku kapitana właściciel lub agent każdego statku dla pielgrzymów obowiązany jest najmniej na trzy dni przed odpłynięciem oznać Władzy właściwej portowej*), że zamierza wziąć na okręt pielgrzymów. W oznajmieniu tem podać należy projektowany dzień odpłynięcia i miejsce przeznaczenia okrętu.

Artykuł 6. W skutek tego oznajmienia Władza właściwa zarządza zbadanie i wymierzenie okrętu na koszt kapitana. Władza konsulowska, której okręt podlega, może być obecna tej rewizji.

*) Władzą właściwą jest obecnie w Indiach brytyjskich urzędnik (*Native passenger ships Act*, 1887, artykuł 7) przeznaczony do tego przez Rząd krajowy; — w Indiach holenderskich dozorca portowy; — w Turcji i Władza morska; — w Austrii i Węgrzech Władza zdrowia; — we Włoszech kapitan portowy; — we Francji, w Tunecie i w Hiszpanii (na wyspach Filipińskich) Władza zdrowia.

Il est procédé seulement à l'inspection si le capitaine est déjà pourvu d'un certificat de mesurage délivré par l'autorité compétente de son pays, à moins qu'il n'y ait soupçon que le document ne répond plus à l'état actuel du navire.

Article 7. L'autorité compétente ne permet le départ d'un navire à pèlerins qu'après s'être assurée:

- a) Que le navire a été mis en état de propreté parfaite et, au besoin, désinfecté;
- b) Que le navire est en état d'entreprendre le voyage sans danger, qu'il est bien équipé, bien aménagé, bien aéré, pourvu d'un nombre suffisant d'embarcations, qu'il ne contient rien à bord qui soit ou puisse devenir nuisible à la santé ou à la sécurité des passagers, que le pont et l'entrepont sont en bois et pas en fer;
- c) Qu'il existe à bord, en sus de l'approvisionnement de l'équipage et convenablement arrimés, des vivres ainsi que du combustible, le tout de bonne qualité et en quantité suffisante pour tous les pèlerins et pour toute la durée déclarée du voyage;
- d) Que l'eau potable embarquée est de bonne qualité et a une origine à l'abri de toute contamination; qu'elle existe en quantité suffisante; qu'à bord les réservoirs d'eau potable sont à l'abri de toute souillure et fermés de sorte que la distribution de l'eau ne puisse se faire que par les robinets ou les pompes;
- e) Que le navire possède un appareil distillatoire pouvant produire une quantité d'eau de cinq litres au moins, par tête et par jour, pour toute personne embarquée, y compris l'équipage;
- f) Que le navire possède une étuve à désinfection pour laquelle il aura été constaté qu'elle offre sécurité et efficacité;
- g) Que l'équipage comprend un médecin et que le navire possède des médicaments, conformément à ce qui sera dit aux articles 11 et 23;
- h) Que le pont du navire est dégagé de toutes marchandises et objets encombrants;
- i) Que les dispositions du navire sont telles que les mesures prescrites par le titre III pourront être exécutées.

Article 8. Le capitaine est tenu de faire afficher à bord, dans un endroit apparent et accessible aux intéressés, des affiches rédigées dans les principales langues des pays habités par les pèlerins à embarquer, et indiquant:

- 1° La destination du navire;

Jeżeli kapitan posiada już świadectwo wymierzenia pojemności wystawione przez Władzę właściwą swego kraju i jeżeli nie zachodzi podejrzenie, że dokument ten nie jest zgodny z teraźniejszym stanem okrętu, można poprzestać na samem tylko zbadaniu okrętu.

Artykuł 7. Władza właściwa pozwala odpływać okrętowi dla pielgrzymów dopiero wtedy, gdy się przekona:

- a) że okręt był doskonale oczyszczony a w razie potrzeby odwietrzony;
- b) że stan okrętu pozwala na puszczanie się w połdróż bez niebezpieczeństwa, że jest należycie zaopatrzony, dobrze urządżony i ma dobrą wentylację, posiada dostateczną ilość łodzi, że nie wiezie nic takiego, coby zdrowiu i bezpieczeństwu podróżnych groziło lub grozić mogło, że pokłady górny i środkowy są z drzewa a nie z żelaza;
- c) że na okręcie oprócz zapasów dla załogi znajduje się żywność należycie zachowana tudzież paliwo, wszystko w dobrym gatunku i w takiej ilości, żeby wystarczyło dla wszystkich pielgrzymów i na cały czas trwania zapowiedzianej podróży;
- d) że woda do picia wzięta na okręt jest dobrej jakości i pochodzi z miejsca, w którym nie mogła być znieczyszczona; że znajduje się w dostatecznej ilości; że zbiorniki na wodę do picia znajdujące się na pokładzie są zabezpieczone od wszelkich nieczystości i tak zamknięte, żeby wodę można było tylko spuszczać zapomocą kurków lub pompować;
- e) że okręt jest zaopatrzony w przyrząd destylacyjny, mogący dostarczyć codziennie najmniej pięć litrów wody na głowę dla każdej osoby znajdującej się na okręcie z wliczeniem załogi;
- f) że okręt posiada przyrząd odwietrzający sprawdzony pod względem niezawodności i skuteczności;
- g) że w skład załogi wchodzi lekarz i że okręt jest opatrzony w lekarstwa stosownie do postanowień zawartych w artykułach 11 i 23;
- h) że pokład górny nie jest zastawiony ani towarzami ani żadnymi zawadzającymi przedmiotami;
- i) że urządzenia okrętu pozwalają na wykonanie środków w tytułe III. przepisanych.

Artykuł 8. Kapitan obowiązany jest wywiesić na okręcie w miejscu będącym na widoku i dostępne dla interesowanych, ogłoszenia ulożone w głównych językach krajów, z których pochodzą pielgrzymi zabrać się mający, a podające:

- 1. przeznaczenie okrętu;

2° La ration journalière en eau et en vivres allouée à chaque pèlerin;

3° Le tarif des vivres non compris dans la distribution journalière et devant être payés à part.

Article 9. Le capitaine ne peut partir qu'autant qu'il a en main:

1° Une liste, visée par l'autorité compétente et indiquant le nom, le sexe et le nombre total des pèlerins qu'il est autorisé à embarquer;

2° Une patente de santé constatant le nom, la nationalité et le tonnage du navire, le nom du capitaine, celui du médecin, le nombre exact des personnes embarquées: équipages, pèlerins et autres passagers, la nature de la cargaison, le lieu du départ, celui de la destination, l'état de la santé publique dans le lieu du départ.

L'autorité compétente indiquera sur la patente si le chiffre réglementaire des pèlerins est atteint ou non, et dans le cas où il ne le serait pas, le nombre complémentaire des passagers que le navire est autorisé à embarquer dans les escales subsequentes.

Article 10. L'autorité compétente est tenue de prendre des mesures efficaces pour empêcher l'embarquement de toute personne ou de tout objet suspect*), suivant les prescriptions faites sur les précautions à prendre dans les ports.

Titre III. Précautions à prendre pendant la traversée.

Article 11. Chaque navire embarquant 100 pèlerins ou plus doit avoir à bord un médecin régulièrement diplômé et commissionné par le Gouvernement du pays auquel le navire appartient. Un second médecin doit être embarqué dès que le nombre des pèlerins portés par le navire dépasse 1.000.

Article 12. Le médecin visite les pèlerins, soigne les malades et veille à ce que, à bord, les règles de l'hygiène soient observées. Il doit notamment:

1° S'assurer que les vivres distribués aux pèlerins sont de bonne qualité, que leur quantité est conforme aux engagements pris, qu'ils sont convenablement préparés;

2° S'assurer que les prescriptions de l'article relatives à la distribution de l'eau sont observées;

*) D'après la définition de l'Annexe V, I, 1°, de la Convention de Venise.

2. dzienną racyę wody i żywności należącą się każdemu pielgrzymowi;

3. taryfę żywności nie objętych racyą dzienną, za które trzeba płacić osobno.

Artykuł 9. Kapitan nie może puścić się w podróż, dopóki nie ma w ręku:

1. listy, podającej nazwiska, płci i ogólną ilość pielgrzymów, których może przyjąć, wizowanej przez Władzę właściwą;

2. paszportu zdrowia podającego nazwę, krajowość i pojemność okrętu, nazwisko kapitana, lekarza, dokładną ilość osób wziętych na okręt, jakoto: załogi, pielgrzymów i innych podróżnych; rodzaj ładunku, miejsce odpłynięcia i cel podróży, stan zdrowia publicznego w portach odpłynięcia.

Władza właściwa winna podać w paszporcie, czy ilość pielgrzymów przyjętych na okręt równa się ilości przepisanej, czy jest od niej mniejsza, w tym zaś ostatnim przypadku, ilu jeszcze podróżnych okręt ma prawo przyjąć w portach, do których zawijać będzie w dalszej podróży.

Artykuł 10. Władza właściwa obowiązana jest użyć środków skutecznych dla zapobieżenia, żeby na okręt nie wsiadła żadna osoba podzirzana i żeby nie przyjęto żadnej rzeczy podejrzanej*) w myśl przepisów o środkach ostrożności w portach.

Tytuł III. Ostrożności zachowywać się mające podczas przewozu.

Artykuł 11. Każdy okręt, biorący 100 lub więcej pielgrzymów, winien mieć na pokładzie lekarza prawidłowo dyplomowanego i ustanowionego przez Rząd kraju, do którego okręt należy. Jeżeli ilość pielgrzymów, których okręt wiezie, przenosi 1.000 głów, w takim razie wzięć należy na okręt drugiego lekarza.

Artykuł 12. Lekarz bada pielgrzymów, pielęgnuje chorych i czuwa nad tem, żeby na okręcie zachowywane były przepisy higieniczne. W szczególności winien on:

1. przekonywać się, czy żywność pielgrzymom wydawana jest w dobrej jakości, czy jej ilość odpowiada przyjętym zobowiązaniom, czy jest odpowiednio przyrządzana;

2. przekonywać się, czy są zachowywane przepisy artykułu tyczącego się wydawania wody;

*) Według definicji podanej w załączce V, I, 1 ustawy weneckiej.

3° S'il y a doute sur la qualité de l'eau potable, rappeler par écrit au capitaine les prescriptions de l'article 21 ci-dessous;

4° S'assurer que le navire est maintenu en état constant de propreté, et spécialement que les latrines sont nettoyées conformément aux prescriptions de l'article 18 ci-dessous;

5° S'assurer que les logements des pèlerins sont maintenus salubres, et que, en cas de maladie transmissible, la désinfection est faite comme il sera dit à l'article 19 ci-dessous;

6° Tenir un journal de tous les incidents sanitaires survenus au cours du voyage et présenter ce journal à l'autorité compétente du port d'arrivée.

Article 13. Le navire doit pouvoir loger les pèlerins dans l'entrepont.

En dehors de l'équipage, le navire doit fournir à chaque individu, quel que soit son âge, une surface d'eau au moins deux mètres carrés, soit un mètre sur deux mètres, avec une hauteur d'entrepont d'au moins un mètre quatre-vingts centimètres.

Pour les navires qui font le cabotage, chaque pèlerin doit disposer d'un espace d'eau au moins deux mètres de largeur dans le long des plats-bords du navire.

Article 14. Le pont doit, pendant la traversée, rester dégagé des objets encombrants; il doit être réservé jour et nuit aux personnes embarquées et mis gratuitement à leur disposition.

Article 15. Les gros bagages des pèlerins sont enregistrés, numérotés et placés dans la cale. Les pèlerins ne peuvent garder avec eux que les objets strictement nécessaires. Les règlements faits pour ses navires par chaque Gouvernement en détermineront la nature, la quantité et les dimensions.

Article 16. Chaque jour, les entreponts doivent être nettoyés avec soin et frottés au sable sec avec lequel on mélangera des agents désinfectants convenables pendant que les pèlerins seront sur le pont.

Article 17. De chaque côté du navire, sur le pont, doit être réservé un endroit dérobé à la vue et pourvu d'une pompe à main de manière à fournir de l'eau de mer pour les besoins des pèlerins. Un local de cette nature doit être exclusivement affecté aux femmes.

Article 18. Le navire doit être pourvu, outre les lieux d'aisances à l'usage de l'équipage, de latrines à effet d'eau, dans la proportion d'eau au moins une latrine pour chaque centaine de personnes embarquées.

3. jeżeli powątpiewa o dobrej jakości wody do picia, przypomnieć kapitanowi piśmiennie przepisy dalszego artykułu 21;

4. przekonywać się, czy okręt jest utrzymywany czysto, mianowicie zaś, czy wychodki są czyszczone w myśl przepisów dalszego artykułu 18;

5. przekonywać się, czy pomieszczenia pielgrzymów są utrzymywane tak, żeby były zdrowe i czy w przypadku choroby przenosalnej odwietrzanie jest wykonywane według artykułu 19 poniżej zamieszczonego;

6. utrzymywać dziennik wszelkich wydarzeń zdrowotnych podczas podróży i okazywać takowy Władzy właściwej w porcie przybycia.

Artykuł 13. Okręt powinien mieć dla pielgrzymów pomieszczenie między dwoma pokładami.

Nie licząc załogi, każda osoba wszelkiego wieku powinna mieć na okręcie przestrzeń wynoszącą najmniej dwa metry kwadratowe, to jest mającą 1 metr szerokości a 2 metry długości, podczas gdy odległość pomiędzy dwoma pokładami powinna wynosić najmniej 1 metr 80 centymetrów.

Na okrętach trudniących się żeglugą nadbrzeżną, każdy pielgrzym powinien mieć dla siebie najmniej dwa metry przestrzeni wzdłuż burty okrętowej.

Artykuł 14. Gdy okręt jest w ruchu, pokład górny nie powinien być zastawiony przedmiotami zasadzającymi; we dnie i w noce służyć on powinien wyłącznie dla osób przyjętych do przewozu i powinien im być przystępny bezpłatnie.

Artykuł 15. Wielkie pakunki podróżnych należy zapisać, ponumerować i złożyć na spodzie okrętu. Pielgrzymom wolno zatrzymać przy sobie tylko przedmioty bezwarunkowo potrzebne. Ilość, rodzaj i wymiary tychże oznaczone będą w przepisach, które każdy Rząd wyda dla swoich okrętów.

Artykuł 16. Codziennie w tym czasie, gdy pielgrzymi znajdują się na górnym pokładzie, trzeba pokłady pośrednie wymyć starannie i wyszorować piaskiem z przymieszką środków odwietrzających.

Artykuł 17. Na pokładzie górnym po obu stronach okrętu powinno znajdować się miejsce zasłonięte na potrzebę pielgrzymów, opatrzone pompą ręczną do pompowania wody morskiej. Podobne miejsce urządzić należy wyłącznie dla kobiet.

Artykuł 18. Oprócz prewetów dla załogi, powinny znajdować się na okręcie wychodki z urządzeniem do splókiwania wodą w takim stosunku, żeby na każde 100 osób wziętych na okręt, przypadał najmniej 1 wychodek.

Des latrines doivent être affectées exclusivement aux femmes.

Aucuns lieux d'aisances ne doivent exister dans les entrepôts ni dans la cale.

Les latrines destinées aux passagers aussi bien que celles affectées à l'équipage doivent être tenues proprement, nettoyées et désinfectées trois fois par jour.

Article 19. La désinfection du navire doit être faite conformément aux prescriptions des paragraphes 5 et 6 de l'article 5 de l'annexe IV de la Convention de Venise.*)

Article 20. La quantité d'eau potable mise chaque jour gratuitement à la disposition de chaque pèlerin, quel que soit son âge, doit être d'eau moins cinq litres.

Article 21. S'il y a doute sur la qualité de l'eau potable ou sur la possibilité de sa contamination, soit à son origine, soit au cours du trajet, l'eau doit être bouillie et stérilisée, et le capitaine est tenu de la rejeter à la mer au premier port de relâche où il lui est possible de s'en procurer de la meilleure.

Article 22. Le navire doit être muni de deux locaux affectés à la cuisine personnelle des pèlerins. Il est interdit aux pèlerins de faire du feu ailleurs, notamment sur le pont.

Article 23. Chaque navire doit avoir à bord des médicaments et les objets nécessaires aux soins des malades. Les règlements faits pour ses navires par chaque Gouvernement détermineront la nature et les quantités des médicaments. Les soins et les remèdes sont fournis gratuitement aux pèlerins.

Article 24. Une infirmerie régulièrement installée, et offrant de bonnes conditions de sécurité et de salubrité, doit être réservée au logement des malades.

*) On videra les cabines et toutes les parties du bâtiment.

On désinfectera les parois à l'aide de la solution de sublimé additionné de 10 p. 100 d'alcool. La pulvérisation se fera en commençant par la partie supérieure de la paroi suivant une ligne horizontale; on descendra successivement de telle sorte que toute la surface soit couverte d'une couche de liquide en fines gouttelettes.

Les planchers seront lavés avec la même solution.

Deux heures après, on frottera et on lavera les parois et le plancher à grande eau.

Pour désinfecter la cale d'un navire, on injectera d'abord, afin de neutraliser l'hydrogène sulfuré, une quantité suffisante de sulfate de fer, on videra l'eau de la cale, on la lavera à l'eau de mer; puis on injectera une certaine quantité de la solution de sublimé.

L'eau de cale ne sera pas déversée dans un port.

Powinny być wychodki przeznaczone wyłącznie dla kobiet.

Na pokładach pośrednich i na spodzie okrętu wychodki nie powinny się znajdować.

Wychodki przeznaczone dla załogi i dla podróżnych trzeba utrzymywać schludnie, trzy razy dziennie czyścić i odwietrzać.

Artykuł 19. Okręt odwietrzać należy w myśl postanowień §§. 5 i 6 artykułu 5 w załączce IV. do umowy weneckiej.*)

Artykuł 20. Każdemu pielgrzymowi wszelkiego wieku wydawać należy bezpłatnie najmniej 5 litrów wody do picia dziennie.

Artykuł 21. Jeżeli powstanie wątpliwość co do jakości wody do picia lub co do prawdopodobieństwa jej zanieczyszczenia się bądź w miejscu, z którego jest wzięta, bądź też podczas podróży, trzeba tą wodę przegotować i sterylizować i kapitan obowiązany jest w pierwszym porcie pośrednim, w którym może dostać lepszej wody, wylać tamte w morze.

Artykuł 22. Na okręcie powinny znajdować się dwa lokale przeznaczone na osobną kuchnię dla pielgrzymów. Pielgrzymom zakazane jest rozniecać ogień gdzie indziej, mianowicie zaś na pokładzie.

Artykuł 23. Każdy okręt powinien być zaopatrzony w lekarstwa i w przedmioty potrzebne do pielęgnowania chorych. Rodzaj i ilość lekarstw ustalone będą w przepisach, które każdy w szczególności Rząd wyda dla swoich okrętów. Pomocy lekarskiej i lekarstw udzielać się będzie pielgrzymom bezpłatnie.

Artykuł 24. Na pomieszczenie chorych powinien być przeznaczony osobny lokal należycie urządzone i czyniący zadość słusznym warunkom bezpieczeństwa i zdrowia.

*) Wypróżnia się kajuty i wszystkie części statku.

Ściany odwietrza się rozzcznym sublimatu z dodatkiem 10% alkoholu. Skrapia się ścianę poczynając od góry, w kierunku poziomym; tym sposobem postępuje się ku dołowi, aż cała powierzchnia ściany pokryje się warstwą drobniutkich kropelek płynu.

Podłogę zmywa się tym samym rozzczynem.

W dwie godziny potem zmywa się obficie wodą ściany i podłogę.

Celem odwietrzenia spodu statku wrzuca się najpierw dla zneutralizowania siarkowodoru, dostateczną ilość siarkanu żelaza, spuszcza się wodę znajdująca się na spodzie statku, wypłykuje się wewnętrzne wodą morską a następnie wlewa się stosowną ilość rozzczynu sublimatu.

Wody znajdującej się na spodzie statku nie wolno spuszczać w porcie.

Elle doit pouvoir recevoir au moins 5 p. 100 des pèlerins embarqués, à raison de 3 mètres carrés par tête.

Article 25. Le navire doit être pourvu des moyens d'isoler les personnes atteintes de choléra ou d'accidents cholériformes.

Les personnes chargées de soigner de tels malades peuvent seules pénétrer auprès d'elles et n'auront aucun contact avec les autres personnes embarquées.

Les objets de literie, les tapis, les vêtements qui auront été en contact avec les malades doivent être immédiatement désinfectés. L'observation de cette règle est spécialement recommandée pour les vêtements des personnes qui approchent des malades, et qui ont pu être souillés. Ceux des objets ci-dessus qui n'ont pas de valeur doivent être soit jetés à la mer si le navire n'est pas dans un port ni dans un canal, soit détruits par le feu. Les autres doivent être portés à l'étuve dans des sacs imperméables imprégnés d'une solution de sublimé.

Les déjections des malades doivent être recueillies dans des vases contenant une solution désinfectante. Ces vases sont vidés dans les latrines, qui doivent être rigoureusement désinfectées après chaque projection de matières.

Les locaux occupés par les malades doivent être rigoureusement désinfectés.

Les opérations de désinfection doivent être faites conformément à l'article 5 de l'annexe IV de la Convention de Venise.

Article 26. En cas de décès survenu pendant la traversée, le capitaine doit mentionner le décès en face du nom sur la liste visée par l'autorité du port de départ, et, en outre, inscrire sur son livre de bord le nom de la personne décédée, son âge, sa provenance, la cause présumée de la mort d'après le certificat du médecin et la date du décès.

En cas de décès par maladie transmissible, le cadavre, préalablement enveloppé d'un suaire imprégné d'une solution de sublimé, sera jeté à la mer.*)

Article 27. La patente délivrée au port du départ ne doit pas être changée au cours du voyage.

Elle est visée par l'autorité sanitaire de chaque port de relâche. Celle-ci y inscrit:

1° Le nombre des passagers débarqués ou embarqués à nouveau;

2° Les incidents survenus en mer et touchant à la santé ou à la vie des personnes embarquées;

3° L'état sanitaire du port de relâche.

*) Convention de Venise, annexe V, titre II, 6°.

W lokalu tym powinno być pomieszczenie na 5 procentów pielgrzymów wziętych na okręt, licząc po 3 metry kwadratowe na głowę.

Artykuł 25. Okręt powinien być zaopatrzony w urządzenie potrzebne do odosobnienia osób dotkniętych cholera lub chorobami w rodzaju cholery.

Osoby, którym pielęgnowanie takich chorych jest poruczone, mają same jedne przystęp do nich i nie wolno im mieć żadnej styczności z innymi osobami wziętymi na okręt.

Bieliznę, kobierce, suknie, które były w zetknięciu z chorem, należy niezwłocznie odwietrzyć. Przestrzeganie tego prawidła zaleca się mianowicie co do odzieży tych osób, które znajdowały się w pobliżu chorych, ponieważ wystawiona była na splamienie. Wymienione tu przedmioty, o ile są bez wartości, należy wrzucić w morze, jeżeli okręt nie znajduje się w porcie lub w kanale — albo spalić. Inne włożyć należy do przyrządu odwietrzającego w workach nieprzepuszczających, nasyconych rozczynem sublimatu.

Wypróżnienia chorych zlewa się do naczyn zawierających płyn odwietrzający. Następnie wylewa się je do wychodków, te zaś należy odwietrzyć po każdym właniu wypróżnień.

Miejsca, które zajmowali chorzy, należy odwietrzyć jak najstarszannie.

Odwietrzenie wykonywać należy odpowiednio postanowieniom artykułu 5 załączki IV. umowy weneckiej.

Artykuł 26. Jeżeli podczas przewozu zdarzy się przypadek śmierci, kapitan zapisać ma ten przypadek w liście wizowanej przez Władzę w porcie odjazdu a oprócz tego w swoim dzienniku okrętowym imię i nazwisko osoby zmarłej jej wiek, kraj, z którego pochodziła, domniemalną przyczynę śmierci według świadectwa lekarskiego i datę śmierci.

Zwłoki osoby zmarłej z choroby przenaszalnej wrzucić w morze należy owinięte prześcieradłem nasyconym rozczynem sublimatu.*)

Artykuł 27. Paszportu wystawionego w porcie odjazdu nie można zmienić w ciągu podróży.

W każdym porcie pośrednim wizuje go Władza zdrowotna. Takowa zapisuje w nim:

1. ilość osób wysadzonych na ląd i wziętych nowo na okręt;

2. zdarzenia jakie zaszły na morzu a tyczące się zdrowia i życia osób znajdujących się na okręcie;

3. stan zdrowia w porcie pośrednim.

*) Umowa wenecka, załączka V, tytuł II, 6.

Article 28. Dans chaque port de relâche, le capitaine doit faire viser par l'autorité compétente la liste dressée en exécution de l'article 9.

Dans le cas où un pèlerin est débarqué en cours de voyage, le capitaine doit mentionner sur cette liste le débarquement en face du nom du pèlerin.

En cas d'embarquement, les personnes embarquées doivent être mentionnées sur cette liste conformément à l'article 9 et préalablement au visa nouveau.

Article 29. Le capitaine doit veiller à ce que toutes les opérations prophylactiques exécutées pendant le voyage soient inscrites sur le livre de bord. Ce livre est présenté par lui à l'autorité compétente du port d'arrivée.*)

Article 30. Le capitaine est tenu de payer la totalité des taxes sanitaires qui doivent être comprises dans les prix du billet.

Titre IV. Pénalités.

Article 31. Tout capitaine convaincu de ne s'être pas conformé, pour la distribution de l'eau, des vivres ou du combustible, aux engagements pris par lui, sera passible d'une amende de 2 livres turques. Cette amende est perçue au profit du pèlerin qui aura été victime du manquement et qui établira qu'il a en vain réclamé l'exécution de l'engagement pris.

Article 32. Toute infraction à l'article 8 est punie d'une amende de 30 livres turques.

Article 33. Tout capitaine qui aurait commis ou qui aurait sciemment laissé commettre une fraude quelconque concernant la liste des pèlerins ou la patente sanitaire prévues à l'article 9 est passible d'une amende de 50 livres turques.

Article 34. Tout capitaine de navire arrivant sans patente sanitaire du port de départ, ou sans visa des ports de relâche, ou non muni de la liste réglementaire et régulièrement tenue suivant les articles 9, 27 et 28, est passible, dans chaque cas, d'une amende de 12 livres turques.

Article 35. Tout capitaine convaincu d'avoir ou d'avoir eu à bord plus de 100 pèlerins sans la présence d'un *médecin commissionné*, conformément aux prescriptions de l'article 11, est passible d'une amende de 300 livres turques.

Article 36. Tout capitaine convaincu d'avoir ou d'avoir eu à son bord un nombre de pèlerins

Artykuł 28. W każdym porcie pośrednim kapitan winien postarać się, żeby Władza właściwa wizowała listę w artykule 9 przepisaną.

Jeżeli w ciągu podróży jeden z pielgrzymów wysiedzie na ląd, kapitan winien w liście pod nazwiskiem pielgrzyma zanotować jego wylądowanie.

Przyjmując na okręt nowe osoby, trzeba zapisać je w liście stosownie do artykułu 9 i to przed ponownym wizowaniem takowej.

Artykuł 29. Kapitan winien czuwać nad tem, żeby wszelkie środki zapobiegawcze wykonywane podczas podróży były zapisywane w dzienniku okrętowym. Dziennik ten winien w porcie przybycia okazać Władzy właściwej.*)

Artykuł 30. Kapitan obowiązany jest opłacić wszelkie taksy zdrowotne, które obejmować powinna w sobie cena biletu.

Tytuł IV. Postanowienia karne.

Artykuł 31. Każdy kapitan, który będzie przekonany, że przy wydawaniu wody, żywności, paliwa, nie uczynił zadosyć obowiązkom, których się podjął, podlega karze pieniężnej wynoszącej dwa funty tureckie. Karę tę pobiera się na rzecz tego pielgrzyma, który został pokrzywdzony nieprawem postępowaniem kapitana i udowodni, że dopominał się bezskutecznie o dopełnienie zobowiązań.

Artykuł 32. Każde wykroczenie przeciwko artykule 8 karane będzie grzywną w kwocie 30 funtów tureckich.

Artykuł 33. Każdy kapitan, któryby popełnił lub świadomie pozwolił popełnić oszustwo co do listy pielgrzymów, lub paszportu zdrowia, o których mówi się w artykule 9, podlega grzywnie w kwocie 50 funtów tureckich.

Artykuł 34. Każdy kapitan okrętu, przybywający bez paszportu zdrowia otrzymanego w porcie odpłynięcia albo bez wizy, o którą winien postarać się w portach pośrednich lub z listą nie według przepisów i bez stosowania się do artykułów 9, 27 i 28 utrzymywana, podlega w każdym szczególnym przypadku karze pieniężnej wynoszącej dwanaście funtów tureckich.

Artykuł 35. Każdy kapitan, któremu będzie udowodnione, że ma lub miał na okręcie więcej niż 100 pielgrzymów bez upoważnionego lekarza, którego obecność jest w artykule 11 przepisana, podlega karze pieniężnej w kwocie 300 funtów tureckich.

Artykuł 36. Każdy kapitan, który zostanie przekonany, że ma lub miał na pokładzie większą ilość

*) Convention de Venise, annexe V, titre II, 7°.

*) Umowa wenecka, załączka V, tytuł II, 7.

supérieur à celui qu'il est autorisé à embarquer conformément aux prescriptions de l'article 9 est possible d'une amende de 5 livres turques par chaque pèlerin en surplus.

Le débarquement des pèlerins dépassant le nombre régulier est effectué à la première station où réside une autorité compétente, et le capitaine est tenu de fournir aux pèlerins débarqués l'argent nécessaire pour poursuivre leur voyage jusqu'à destination.

Article 37. Tout capitaine convaincu d'avoir débarqué des pèlerins dans un endroit autre que celui de destination, sauf leur consentement ou hors le cas de force majeure, est possible d'une amende de 20 livres turques par chaque pèlerin débarqué à tort.

Article 38. Toute infraction aux autres prescriptions du présent règlement est punie d'une amende de 10 à 100 livres turques.

Article 39. Toute contravention constatée en cours de voyage est annotée sur la patente de santé, ainsi que sur la liste des pèlerins. L'autorité compétente en dresse procès-verbal pour le remettre à qui de droit.

Article 40. Dans les ports ottomans la contravention est établie et l'amende imposée par l'autorité compétente, conformément aux dispositions de l'Annexe IV de la Convention.

Article 41. Tous les agents appelés à courir à l'exécution de ce règlement sont passibles de punitions conformément aux lois de leurs pays respectifs, en cas de fautes commises par eux dans son application.

Article 42. Le présent règlement sera affiché dans la langue de la nationalité du navire et dans les principales langues des pays habités par les pèlerins à embarquer, en un endroit apparent et accessible, à bord de chaque navire transportant des pèlerins.

pielgrzymów niż to jest dozwolone stosownie do postanowień artykułu 9, podpada karze pieniężnej w kwocie 5 funtów tureckich za każdego pielgrzyma nadliczbowego.

Pielgrzymów nadliczbowych wysadza się w pierwszej stacy, w której ma siedzibę Władza właściwa i kapitan obowiązany jest wydać wysadzonym pielgrzymom kwotę potrzebną do odbycia dalszej podróży aż do miejsca przeznaczenia.

Artykuł 37. Każdy kapitan, który zostanie przekonany, że pielgrzymów bez ich zezwolenia i bez koniecznej potrzeby wysadził gdzieindziej zamiast w miejscu przeznaczenia, karany będzie grzywną wynoszącą po 20 funtów tureckich za każdego pielgrzyma nieprawnie wysadzonego.

Artykuł 38. Każde wykroczenie przeciwko innym przepisom niniejszego regulaminu karane będzie grzywną wynoszącą od 10 aż do 100 funtów tureckich.

Artykuł 39. Każde wykroczenie udowodnione w ciągu podróży zapisać należy w paszporcie zdrowia i w liście pielgrzymów. Władza właściwa spiada w tym względzie protokół i posyła go w miejscu odpowiednie.

Artykuł 40. W portach tureckich Władza właściwa stwierdza wykroczenie i stosownie do postanowień załączki IV. do umowy wyznacza karę pieniężną.

Artykuł 41. Wszyscy urzędnicy powołani do wykonania niniejszego regulaminu, podlegają za uchybienia, jakieby w stosowaniu onegoż popełnili, karom przepisany ustawami ich krajów.

Artykuł 42. Regulamin niniejszy powinien być wywieszony na każdym okręcie pielgrzymów przewożącym a to w miejscu na widoku będącym i dostępne, w języku krajowości okrętu i w głównych językach tych krajów, z których pochodzą pielgrzymi zabierają się mający.

Annexe II.

Surveillance sanitaire des pèlerinages dans la mer Rouge.

Régime sanitaire applicable aux navires à pèlerins dans la station sanitaire (ré-organisée) de Camaran.

Les navires à pèlerins venant du Sud et se rendant au Hedjaz devront au préalable faire escale à la station sanitaire de Camaran et seront soumis au régime ci-après:

Les navires reconnus indemnes après visite médicale auront libre pratique, lorsque les opérations suivantes seront terminées:

Les pèlerins seront débarqués; ils prendront une douche-lavage ou un bain de mer; leur linge sale, la partie de leurs effets à usage et de leurs bagages qui peut être suspecte, d'après l'appréciation de l'autorité sanitaire, seront désinfectés; la durée de ces opérations, en y comprenant le débarquement et l'embarquement, ne devra pas dépasser quarante-huit heures.

Si aucun cas de choléra, de diarrhée ou accident cholériforme n'est constaté pendant ces opérations, les pèlerins seront rembarqués immédiatement et le navire se dirigera vers le Hedjaz.

Les navires suspects, c'est-à-dire ceux à bord desquels il y a eu des cas de choléra au moment du départ, mais aucun cas nouveau depuis sept jours, seront traités de la façon suivante: les pèlerins seront débarqués; ils prendront une douche-lavage ou un bain de mer; leur linge sale, la partie de leurs effets à usage et de leurs bagages qui peut être suspecte, d'après l'appréciation de l'autorité sanitaire, seront désinfectés. La durée de ces opérations, en y comprenant le débarquement et l'embarquement, ne devra pas dépasser quarante-huit heures. Si aucun cas de choléra ou d'accident cholériforme n'est constaté pendant ces opérations, les pèlerins seront rembarqués immédiatement, et le navire sera dirigé sur Djeddah, où une seconde visite médicale aura lieu à bord. Si son résultat est favorable, et sur le vu de la déclaration écrite des médecins du bord certifiant, sous serment, qu'il

Załączka II.

Nadzór zdrowotny nad przewozem pielgrzymów na Morzu Czerwonym.

Środki zdrowotne, które mają być stosowane do okrętów dla pielgrzymów w stacyi zdrowotnej (reorganizowanej) w Kamaranie.

Okręty dla pielgrzymów przybywające z południa i udające się do Hedżazu, winny nasamprzód stanąć na kotwicy w stacyi zdrowotnej w Kamaranie i tam poddać się następującemu postępowaniu:

Okręty, które rewizja lekarska uzna za niepodjrzane, będą mogły przybić do lądu po wykonaniu następujących czynności:

Pielgrzymów wysadza się z okrętu i biorą oni kąpiel natryskową lub morską; ich bielizna brudna tudzież te ich rzeczy podręczne i pakunki, które według zdania Władzy zdrowia zdają się podejrzane, zostaną odwietrzone; czynności te razem z wysadzeniem z okrętu i wsadzeniem na okręt nie powinny trwać dłużej nad 48 godzin.

Jeżeli podczas tych czynności nie zostanie stwierdzony przypadek cholery, biegunki lub choroby w rodzaju cholery, pielgrzymi będą niezwłocznie napowrót wsadzeni na okręt i okręt uda się do Hedżazu.

Z okrętami podejrzonymi, to jest tymi, na których w czasie odjazdu zdarzały się wypadki cholery, ale w ciągu ostatnich siedmiu dni nie zdarzył się żaden wypadek, postępować się będzie w następujący sposób: Pielgrzymi będą wysadzeni z okrętu, wezmą kąpiel natryskową lub morską; ich bielizna brudna, część ich rzeczy podręcznych i ich pakunku, która według zdania Władzy zdrowia byłaby podejrzana, zostanie odwietrzona. Czynności te razem z wysadzeniem z okrętu i wsadzeniem na okręt nie powinny trwać dłużej jak czterdzieści ośm godzin. Jeżeli podczas tych czynności nie zostanie stwierdzony żaden przypadek cholery lub choroby w rodzaju cholery, pielgrzymi będą niezwłocznie napowrót wsadzeni na okręt i okręt będzie posłany do Djeddah, gdzie odbędzie się druga wizytacja lekarska na pokładzie. Jeżeli wynik jej będzie pomyślny a lekarze okrętowi potwierdzą piśmiennie pod przy-

n'y a pas eu de cas pendant la traversée, les pèlerins seront immédiatement débarqués.

Si, au contraire, le choléra ou des accidents cholériformes avaient été constatés pendant le voyage ou au moment de l'arrivée, le navire sera renvoyé à Camaran, où il subira le régime des navires infectés.

Les navires infectés, c'est-à-dire ayant à bord des cas de choléra ou des accidents cholériformes, ou bien en ayant présenté depuis sept jours, subiront le régime suivant:

Les personnes atteintes de choléra ou d'accidents cholériformes seront débarquées et isolées à l'hôpital. La désinfection sera pratiquée d'une façon complète. Les autres passagers seront débarqués et isolés par groupes, aussi peu nombreux que possible, de manière que l'ensemble ne soit pas solidaire d'un groupe particulier, si le choléra venait à s'y développer.

Le linge sale, les objets à usage, les vêtements de l'équipage et des passagers seront désinfectés ainsi que le navire.

L'autorité sanitaire locale décidera si le déchargeement des gros bagages et des marchandises est nécessaire, si le navire entier doit être désinfecté ou si une partie seulement du navire doit subir la désinfection.

Les passagers resteront cinq jours à l'établissement de Camaran; lorsque les cas de choléra remonteront à plusieurs jours, la durée de l'isolement pourra être diminuée. Cette durée pourra varier selon l'époque de l'apparition du dernier cas et d'après la décision de l'autorité sanitaire.

Le navire sera dirigé ensuite sur Djeddah, où une visite médicale rigoureuse aura lieu à bord. Si son résultat est favorable, les pèlerins seront débarqués. Si, au contraire, le choléra ou des accidents cholériformes s'étaient montrés à bord pendant le voyage ou au moment de l'arrivée, le navire sera renvoyé à Camaran, où il subira de nouveau le régime des navires infectés.

Améliorations à apporter à la station sanitaire de Camaran.

A. Évacuation complète de l'île de Camaran par ses habitants.

B. Moyens d'assurer la sécurité et de faciliter le mouvement de la navigation dans la baie de l'île de Camaran:

1° Installation de bouées et de balises en nombre suffisant;

2° Construction d'un môle ou quai principal pour débarquer les passagers et les colis;

sięgą, że w czasie przejazdu nie zdarzył się żaden przypadek, pielgrzymi będą niezwłocznie na ląd wysadzeni.

Jeżeli zaś cholera lub przypadki chorób w rodzaju cholery stwierdzone zostały w ciągu podróży lub w chwili przybycia, okręt odesłany będzie do Kamaran i tam poddany będzie postępowaniu przepisanemu dla okrętów zapowietrzonych.

Okręty zapowietrzane, to jest mające lub które w ciągu ostatnich siedmiu dni miały osoby dotknięte cholera lub chorobami w rodzaju cholery, poddawane będą następującemu postępowaniu:

Osoby dotknięte cholera lub chorobami w rodzaju cholery, wysadza się z okrętu i odosobnia się je w szpitalu. Następnie wykonywa się zupełne odwietrzenie. Innych podróżnych wysadza się i jak najmniejszemi grupami odosobnia, tak, żeby cholera nie udzieliła się wszystkim grupom, gdyby w jednej z nich wybuchła.

Bieliznę brudną, rzeczy podręczne, odzież zalogi i podróżnych należy odwietrzyć równie jak okręt.

Władza zdrowotna miejscowa postanowi, czy jest potrzebne wyładowanie wielkich pakunków i towarów, czy cały okręt ma być odwietrzony, czy tylko część okrętu ma być poddana odwietrzeniu.

Podróżni pozostaną w zakładzie kamarańskim przez pięć dni; jeżeli już więcej dni upłynęło od ostatnich przypadków cholery, okres odosobnienia może być skrócony. Długość tego okresu może być rozmaita podług tego jak dawno wydarzył się ostatni przypadek cholery i stosownie do decyzyi Władzy zdrowia.

Następnie posyła się okręt do Dżeddah, gdzie odbywa się ścisła rewizja na okręcie. Jeżeli wynik jej jest pomyślny, wysadza się pielgrzymów na ląd. Jeżeli zaś w ciągu podróży lub w chwili przybycia zdarzyły się na okręcie wypadki cholery lub chorób w rodzaju cholery, odsyła się okręt naprzód do Kamaranu, gdzie okręt ten poddać się ma ponownie postępowaniu przepisanemu dla okrętów zapowietrzonych.

Ulepszenia, które zaprowadzone być mają w stacyi zdrowotnej kamarańskiej.

A. Wszyscy mieszkańcy wyspy Kamaran mają być zatamtą wydaleni.

B. Środki mające na celu bezpieczeństwo i ułatwienie ruchu okrętów w zatoce wyspy Kamaran:

1. zaprowadzenie znaków kotwicznych i drogowskazów morskich w dostatecznej ilości;

2. wybudowanie grobli lub wybrzeża do wysadzania na ląd podróżnych i pakunku;

3° Un appontement différent pour embarquer séparément les pèlerins de chaque campement;

4° Des chalands en nombre suffisant avec un remorqueur à vapeur, pour assurer le service de débarquement et d'embarquement des pèlerins.

Le débarquement des pèlerins des navires infectés sera opéré par les moyens de bord.

C. Installation de la station sanitaire qui comprendra:

1° Un réseau de voies ferrées reliant les débarcadères aux locaux de l'administration et de désinfection ainsi qu'aux locaux des divers services et aux campements;

2° Des locaux pour l'administration et pour le personnel des services sanitaires et autres;

3° Des bâtiments pour la désinfection et le lavage des effets non portés et autres objets;

4° Des bâtiments où les pèlerins seront soumis à des bains-douches ou bains de mer pendant que l'on désinfectera les vêtements en usage;

5° Des hôpitaux séparés pour les deux sexes et complètement isolés:

a) pour l'observation des suspects; b) pour les cholériques; c) pour les malades atteints d'autres affections contagieuses; d) pour les maladies ordinaires;

6° Les campements seront séparés les uns des autres d'une manière efficace et la distance entre eux devra être la plus grande possible; les logements destinés aux pèlerins seront construits dans les meilleures conditions hygiéniques et ne devront contenir que vingt-cinq personnes;

7° Un cimetière bien situé et éloigné de toute habitation sans contact avec une nappe d'eau souterraine, et drainé à 0 m 50 au-dessous du plan des fosses.

D. Outilage sanitaire et accessoires:

1° Étuves à vapeur en nombre suffisant et présentant toutes les conditions de sécurité, d'efficacité et de rapidité;

2° Pulvériseurs, cuves à désinfection et moyens nécessaires pour la désinfection chimique, analogues à ceux qui ont été indiqués par la Convention sanitaire de Venise du 30 janvier 1892;

3° Machines à distiller: appareils destinés à la stérilisation de l'eau par la chaleur; machines à fabriquer la glace.

Pour la distribution de l'eau potable, canalisations et réservoirs fermés, étanches et ne pouvant se vider que par des robinets ou par des pompes;

3. rozmaite pomosty do wysadzania na ląd oddzielnie pielgrzymów każdego obozowiska;

4. dostateczna ilość czołen z remorkierem parowym do odwożenia pielgrzymów z okrętu i dowożenia ich do okrętu.

Z okrętów zapowietrzonych wysadza się pielgrzymów za pomocą własnych czołen.

C. Urządzenie stacy zdrowotnej, w której znajdować się ma:

1. sieć szyn żelaznych łączących pomosty do lądowania z budynkami zarządu i do odwietrzania tudzież z rozmaitemi lokalami służbowymi i z oddziałami obozowiska;

2. lokale dla zarządu tudzież dla osób do służby zdrowotnej i wszelkiej innej;

3. budynki do odwietrzania i do prania rzeczy nie noszonych i innych przedmiotów;

4. budynki, w których pielgrzymi podczas odwietrzania ich odzieży używanej brać mają kąpeli natryskowe lub morskie;

5. szpitale oddzielne dla mężczyzn i kobiet zupełnie oodosobnione:

a) do obserwowania podejrzanych; b) dla chorych na cholerę; c) dla dotkniętych innymi chorobami zaraźliwemi; d) dla zwykłych chorych;

6. poszczególne oddziały obozowiska powinny być od siebie w sposób skuteczny odłączone i odległość pomiędzy niemi powinna być jak tylko można największa; pomieszkania przeznaczone dla pielgrzymów budować należy w warunkach jak najkorzystniejszych pod względem higienicznym i takowe nie powinny obejmować więcej jak 25 osób;

7. cmentarz dobrze położony i oddalony od wszelkiego pomieszkania, nie mający związku z zadanym zbiornikiem wody zaskórniej i odwodniony na głębokość 0,5 metra pod dnem grobów.

D. Przyrządy zdrowotne główne i podzielne:

1. Dostateczna ilość przyrządów parowych do odwietrzania, czyniących zadość wszelkim wymaganiom pod względem niezawodności, skuteczności i szybkości;

2. rozpylacze, kubły do desinfekcji i materiały potrzebne do desinfekcji chemicznej na wzór tych, które podane są w umowie zdrowotnej weneckiej z dnia 30. stycznia 1892;

3. przyrządy do destylacji; przyrządy do sterylizowania wody zapomocą gorącą; maszyny do wyrobu lodu.

Do rozprowadzania wody do picia, rury i zbiorniki zamknięte, nieprzepuszczające i z których wodę można tylko spuszczać zapomocą kurków lub pompać;

4° Laboratoire bactériologique avec le personnel nécessaire;

5° Installation de tinettes mobiles pour recueillir les matières fécales préalablement désinfectées. Épandage de ces matières sur une des parties de l'île les plus éloignées des campements, en tenant compte des conditions nécessaires pour le bon fonctionnement de ces champs, au point de vue de l'hygiène;

6° Les eaux sales seront éloignées des campements sans pouvoir stagner ni servir à l'alimentation. Les eaux vannes qui sortent des hôpitaux seront désinfectées par le lait de chaux, suivant les indications contenues dans la Convention de Venise.

E. L'autorité sanitaire assurera dans chaque campement l'établissement de magasins de comestibles et de combustible.

Le tarif des prix fixés par l'autorité compétente est affiché en plusieurs endroits du campement et dans les principales langues des pays habités par les pèlerins.

Le contrôle de la qualité des vivres et d'un approvisionnement suffisant est fait chaque jour par le médecin du campement.

L'eau est fournie gratuitement.

En ce qui concerne les vivres et l'eau, les règles adoptées pour Camaran sous la lettre E sont applicables aux campements d'Abou-Saad, de Vasta et d'Abou-Ali.

Améliorations à apporter aux stations sanitaires d'Abou-Saad, de Vasta et d'Abou-Ali, ainsi qu'à Djeddah et à Yambo.

1° Crédit de deux hôpitaux pour cholériques, hommes et femmes, à Abou-Ali;

2° Crédit à Vasta d'un hôpital pour maladie ordinaires;

3° Installation à Abou-Saad et à Vasta de logements en pierres capables de contenir 500 personnes, à raison de 25 personnes par logement;

4° Trois étuves à désinfection placées à Abou-Saad, Vasta et Abou-Ali, avec buanderies et accessoires;

5° Établissement de douches-lavages à Abou-Saad et Vasta;

6° Dans chacune des îles d'Abou-Saad et Vasta des machines à distiller pouvant fournir ensemble quinze tonnes d'eau par jour;

7° Pour les cimetières, les matières fécales et les eaux sales, le régime sera réglé suivant les principes admis pour Camaran. Un cimetière sera établi dans chacune des îles;

4. pracownia bakteryologiczna z odpowiednim pocztem osób;

5. ustawienie zbiorników przenośnych na odchody, które przed wlaniem do nich powinny być odwietrzone. Odchody te wywozić należy na grunta leżące w jak najbardziej oddalonej od obozowiska części wyspy z należytym baczeniem na to, żeby tam były użyte w sposób pod względem higienicznym odpowiedni;

6. wodę brudną należy z obozowiska odprawiać, żeby tam nie stała ani nie mogła być użyta do pokarmów. Wody odchodowe ze szpitali odwietrzać trzeba mlekiem wapiennym według przepisów zawartych w umowie weneckiej.

E. Władza zdrowia postara się, żeby w każdym obozowisku znajdowały się składy żywności i paliwa.

W rozmaitych miejscowościach obozowiska wywieszona być ma taryfa cen przez Władzę właściwą ustanowionych, ułożona w głównych językach tych krajów, z których pielgrzymi pochodzą.

Lekarz obozowiska kontroluje codziennie jakość żywności i dostateczność zapasów.

Wodę wydawać należy bezpłatnie.

Postanowienia co do żywności i wody uchwalone pod E dla Kamaranu, stosują się także do obozowisk w Abou-Saad, Vasta i Abou-Ali.

Ulepszenia, które zaprowadzone być mają w stacjach zdrowotnych w Abou-Saad, w Vasta, w Abou-Ali tudzież w Dżeddah i w Yambo.

1. Wybudowanie w Abou-Ali dwóch szpitali dla mężczyzn i kobiet chorych na cholerę;

2. wybudowanie w Vasta szpitalu dla dotkniętych zwyczajnymi chorobami;

3. wystawienie w Abou-Saad i w Vasta pomieszczeń kamiennych na 500 osób, w stosunku po 25 osób na jedno pomieszczenie;

4. trzy przyrządy odwietrzające, które ustawione być mają w Abou-Saad, w Vasta i w Abou-Ali z pralniami i przynależościami;

5. urządzenie w Abou-Saad i w Vasta łazieni natryskowych;

6. przyrządy destylacyjne na każdej z dwóch wysp Abou-Saad i Vasta mogące dostarczyć razem piętnaście ton wody dziennie;

7. pod względem cmentarzy, odchodów ludzkich i wód brudnych stosują się zasady uchwalone dla Kamaranu. Na każdej z tych wysp założyć należy cmentarz

8° Installation d'élusives et autres moyens de désinfection à Djeddah et à Yambo pour les pèlerins quittant le Hedjaz.

Réorganisation de la station sanitaire de Djebel-Tor.

En ce qui concerne la réorganisation de la station de Djebel-Tor, les Hautes Parties contractantes, confirmant les recommandations et vœux formulés par la Conférence de Venise relativement à cette station, laissent au Conseil maritime sanitaire d'Alexandrie le soin de réaliser ces améliorations et estiment en outre:

1° Qu'il est nécessaire d'avoir également dans la station des machines à stériliser par la chaleur l'eau qu'on peut trouver sur place;

2° Qu'il importe que tous les vivres qui sont emportés par les pèlerins de Djeddah et de Yambo, quand il y a du choléra au Hedjaz, soient désinfectés comme objets suspects ou complètement détruits, s'ils se trouvent dans des conditions d'altération dangereuses;

3° Que des mesures doivent être prises pour empêcher les pèlerins d'emporter au départ du Djebel-Tor des outres qui seront remplacées par des vases en terre cuite ou des bidons métalliques;

4° Que chaque section doit y être pourvue d'un médecin;

5° Qu'un capitaine de port doit être nommé à El-Tor, pour y diriger les embarquements et les débarquements et pour faire observer les règlements par les capitaines des navires et les sam-boukdji.

Régime sanitaire à appliquer aux navires à pèlerins venant du Nord.

I. Voyage d'aller. Si la présence du choléra n'est pas constatée dans le port de départ ni dans ses environs et aucun accident cholérique ne s'étant produit pendant la traversée, le navire est immédiatement admis à la libre pratique.

Si la présence du choléra est constatée dans le port de départ ou dans ses environs ou si un accident cholérique s'est produit pendant la traversée, le navire sera soumis, à Djebel-Tor, aux règles instituées pour les navires qui viennent du Sud et qui s'arrêtent à Camaran.

II. Voyage de retour. Si la présence du choléra n'est pas constatée au Hedjaz et ne l'a pas été au cours du pèlerinage, les navires sont soumis à Djebel-Tor aux règles instituées à Camaran pour les navires indemnes:

Les pèlerins seront débarqués; ils prendront une douche-lavage ou un bain de mer; leur linge

8. zaprowadzenie pieców i innych przyrządów odwietrzających w Djeddah i w Yambo dla pielgrzymów opuszczających Hedżaz.

Reorganizacja stacyi zdrowotnej w Dżebel-Tor.

Co się tyczy reorganizacji stacyi w Dżebel-Tor, Wysokie Strony kontraktujące potwierdzając rady i życzenia sformułowane pod względem tej stacyi na konferencji weneckiej, zostawiają Radzie zdrowotnej morskiej w Aleksandrii staranie o zaprowadzenie tych ulepszeń a oprócz tego sądzą:

1. że trzeba mieć także w tej stacyi maszyny do sterylizowania zapomocą gorąca woda, jakaby się w miejscu znalazła;

2. że ważną jest rzeczą, aby wszelka żywność, którą przynoszą pielgrzymi z Djeddah i z Yambo, jeżeli w Hedżaz jest cholera, była odwietrzona jako podejrzana lub całkiem zniszczona, jeżeli jest tak zepsuta, iżby mogła być szkodliwą;

3. że należy obmyśleć środki w celu przeszkodeń, aby pielgrzymi odjeżdżający z Dżebel-Tor nie mieli z sobą naczyń skórzanych na wodę i żeby takie były zastąpione naczyniami gliniącymi wypalonemi lub metalowemi;

4. żeby w każdej sekcyi znajdował się lekarz;

5. żeby dla El-Tor był mianowany kapitan portowy, któryby kierował wysiadaniem na okręty i wysiadaniem na ląd i któryby czuwał nad tem, żeby kapitanowie okrętów i przewoźnicy sambukdzów zachowywali regulaminy.

Postępowanie zdrowotne z okrętami dla pielgrzymów przybywającymi z północy.

I. Podróż naprzód. Jeżeli pojawienie się cholery nie zostało stwierdzone ani w porcie odjazdu ani w jego okolicy i w drodze nie zdarzył się żaden przypadek choroby w rodzaju cholery, wolno okrętowi niezwłocznie przybić do lądu.

Jeżeli w porcie odjazdu lub w jego okolicy była stwierdzona cholera, lub jeżeli w drodze wydarzył się przypadek choroby w rodzaju cholery, postäpie należy z okrętem w Dżebel-Tor według postanowień przepisanych dla okrętów przybywających z południa i zatrzymujących się w Kamaranie.

II. Podróż z powrotem. Jeżeli w Hedżaz nie została stwierdzona cholera i podczas przewozu pielgrzymów nie zdarzyły się przypadki cholery, okręty podlegają Dżebel-Tor przepisom, które w Kamaranie stosują się do okrętów niepodejrzanych:

Pielgrzymów wysadza się z okrętu i biorą oni kąpiel natryskową lub morską; ich bielizna brudna,

sale, la partie de leurs effets à usage et de leurs bagages qui peut être suspecte, d'après l'appréciation de l'autorité sanitaire, seront désinfectés; la durée de ces opérations, en y comprenant le débarquement et l'embarquement, ne devra pas dépasser quarante-huit heures.

Si la présence du choléra est constatée au Hedjaz ou l'a été au cours du pèlerinage, les navires sont soumis à Djebel-Tor aux règles instituées à Camaran pour les navires infectés:

Les personnes atteintes de choléra ou d'accidents cholériques seront débarquées et isolées à l'hôpital. La désinfection sera pratiquée d'une façon complète. Les autres passagers seront débarqués et isolés par groupes, aussi peu nombreux que possible, de manière que l'ensemble ne soit pas solidaire d'un groupe particulier, si le choléra venait à s'y développer.

Le ligne sale, les objets à usage, les vêtements de l'équipage et des passagers seront désinfectés ainsi que le navire.

L'autorité sanitaire locale décidera si le déchargement des gros bagages et des marchandises est nécessaire, si le navire entier doit être désinfecté ou si une partie seulement du navire doit subir la désinfection.

Tous les pèlerins sont soumis à une observation de sept jours pleins à partir de celui où ont été terminées les opérations de désinfection. Si un accident cholérique s'est produit dans une section, la période de sept jours ne commence pour cette section qu'à partir de celui où le dernier cas a été constaté.

Mesures sanitaires à appliquer aux départs des pèlerins des ports du Hedjaz.

Les mesures à adopter pour le départ de Djeddah et Yambo des pèlerins qui vont vers le Sud sont les mêmes que celles édictées pour le départ des ports situés au delà du détroit de Bab-el-Mandeb, en ce qui concerne la visite médicale et la désinfection, soit:

1° Visite médicale obligatoire individuelle, faite de jour, à terre, au moment de l'embarquement, pendant le temps nécessaire, par des médecins délégués de l'autorité sanitaire, de toute personne prenant passage à bord d'un navire;

2° Désinfection obligatoire et rigoureuse faite à terre, sous la surveillance du médecin délégué de l'autorité publique, de tout objet contaminé ou suspect, dans les conditions de l'article 5 du premier règlement inséré dans l'annexe IV de la Convention sanitaire de Venise.

tudzież te ich ich rzeczy podręczne i pąkunki, które według zdania Władzy zdrowia okazują się podejrzanymi, zostaną odwietrzone; czynności te razem z wysadzeniem z okrętu i wsadzeniem na okręt nie powinny trwać dłużej nad 48 godzin.

Jeżeli w Hedżaz panuje cholera lub jeżeli pojawia się podczas przewozu pielgrzymów, okręty podlegają w Djebel-Tor postępowaniu przepisanemu w Kamaranie dla okrętów zapowietrzonych:

Osoby dotknięte cholera lub chorobami w rodzaju cholery, wysadza się z okrętu i odosobnia się w szpitalu. Następnie wykonywa się gruntowne odwietrzenie. Innych podróżnych wysadza się i jak najmniejszemi grupami odosobnia, tak, żeby cholera nie udzieliła się wszystkim grupom, gdyby w jednej z nich wybuchła.

Bieliznę brudną, rzeczy podróżne, odzież zalogi i podróżnych należy odwietrzyć równie jak okręt.

Czy wielkie pakunki i towary trzeba wysadzić, czy cały okręt czy tylko jego część należy odwietrzyć, decyduje miejscowa Władza zdrowia.

Wszystkich pielgrzymów poddaje się obserwacji trwającej całych dni siedm, licząc od dnia, w którym skończyło się odwietrzanie. Gdyby w jednym z oddziałów zdarzył się przypadek choroby w rodzaju cholery, okres siedmiodniowy zaczyna się dla tego oddziału od upływu dnia, w którym zdarzył się ostatni przypadek.

Środki zdrowotne przy odpływaniu pielgrzymów z portów Hedżazu.

Przy odpływaniu pielgrzymów z Djeddah i Yambo ku południowi stosują się pod względem rewizji lekarskiej i odwietrzania te same środki, które przepisane są co do pielgrzymów odpływających z portów położonych z tamtej strony cieśniny Bab-el-Mandeb, a mianowicie:

1. Wizyta lekarska obowiązkowa, indywidualna wszystkich osób, które okręt dla pielgrzymów ma przewieźć, odbywająca się we dnie na lądzie w chwili wsiadania na okręt i trwająca według potrzeby a wykonana przez lekarzy, których wyznaczy Władza zdrowia;

2. odwietrzenie obowiązkowe i jak najścisiej wykonyane na lądzie pod nadzorem lekarza przez Władzę publiczną wyznaczonego każdego przedmiotu zapowietzonego lub podejrzaneego pod warunkami przepisanymi w artykule 5 regulaminu pierwszego załącznika IV. umowy zdrowotnej weneckiej.

Pour les pèlerins qui s'embarquent sur des navires dirigés vers le Nord, la désinfection se fera à Djebel-Tor, sauf quand il y a du choléra au Hedjaz; en ce cas, les mesures ci-dessus sont appliquées aussi à ces navires à Djeddah et Yambo.

Dla pielgrzymów wsiadających na okręty, które udają się ku północy, odbywa się odwietrzanie w Dżebel-Tor, wyjątki, jeżeli w Hedżaz panuje cholera; w przypadku tym środki powyższe stosować należy do tych okrętów także w Dżeddah i Yambo.

Annexe III.

I. Régime sanitaire applicable aux provenances maritimes dans le golfe Persique.

Est considéré comme *infecté* le navire qui a du choléra à bord ou qui a présenté des cas nouveaux de choléra depuis sept jours.

Est considéré comme *suspect* le navire à bord duquel il y a eu des cas de choléra au moment du départ ou pendant la traversée, mais aucun cas nouveau depuis sept jours.

Est considéré comme *indemne*, bien que venant d'un port contaminé, le navire qui n'a eu ni décès ni cas de choléra à bord, soit avant le départ, soit pendant la traversée, soit au moment de l'arrivée.

Les navires *infectés* sont soumis au régime suivant:

1° Les malades sont immédiatement débarqués et isolés;

2° Les autres personnes doivent être également débarquées, si possible, et soumises à une observation dont la durée variera selon l'état sanitaire du navire et selon la date du dernier cas, sans pouvoir dépasser cinq jours;

3° Le linge sale, les effets à usage et les objets de l'équipage et des passagers, qui, de l'avis de l'autorité sanitaire du port, seront considérés comme contaminés, seront désinfectés, ainsi que le navire ou seulement la partie du navire qui a été contaminée.

Les navires *suspects* sont soumis aux mesures si-après:

1° Visite médicale;

2° Désinfection: le linge sale, les effets à usage et les objets de l'équipage et des passagers, qui, de l'avis de l'autorité sanitaire locale, seront considérés comme contaminés, seront désinfectés;

Załączka III.

I. Postępowanie zdrowotne z okrętami przybywającymi do zatoki perskiej.

Za zapowietrzony uważa się ten statek, który ma cholerę na pokładzie lub na którym w ostatnich siedmiu dniach zdarzyły się nowe przypadki cholery.

Statek uważa się za podejrzany, na którym w czasie odpłynięcia lub w drodze zdarzyły się nowe przypadki cholery, jednak w ostatnich siedmiu dniach nie zdarzył się żaden nowy przypadek.

Statek uważa się za niepodejrzany, chociażby pochodził z portu zapowietrzonego, w tym razie, jeżeli na jego pokładzie nie zdarzył się przypadek śmierci lub zasłabnięcia na cholerę ani przed odpłynięciem, ani w drodze, ani w chwili przybycia.

Do statków zapowietrzonych stosują się następujące przepisy:

1. chorych należy niezwłocznie wysadzić na ląd i odosobnić;

2. inne osoby, o ile to jest możliwe, należy również wysadzić na ląd i poddać obserwacji, której okres trwać ma dłużej lub krócej, według stanu zdrowia na statku i daty ostatniego przypadku cholery, a nigdy dłużej jak pięć dni;

3. bieliznę brudną, przedmioty użytkowe i wszelkie inne rzeczy załogi okrętowej i pasażerów, które zdaniem Władzy zdrowotnej portowej, mogą być onieczyszczone zarazkami, również jak statek lub część jego zarazkami onieczyszczoną należy odwietrzyć.

Środki, którym podlegają statki podejrzane, są następujące:

1. rewizja lekarska;

2. odwietrzenie. Podlegają odwietrzeniu: bielizna brudna, rzeczy i wszelkie przedmioty do załogi i pasażerów należące, które zdaniem miejscowości Władzy zdrowia uważa za onieczyszczone zarazkami;

3° Évacuation de l'eau de la cale après désinfection et substitution d'une bonne eau potable à celle qui est emmagasinée à bord.

Il est recommandé de soumettre l'équipage et les passagers à une observation de cinq jours à compter de la date à laquelle le navire a quitté le port de départ.

Il est également recommandé d'empêcher le débarquement de l'équipage, sauf pour raisons de service.

Les navires *indemnes* seront admis à la libre pratique immédiate, quelle que soit la nature de leur patente.

Le seul régime que peut prescrire à leur sujet l'autorité du port d'arrivée consiste dans les mesures applicables aux navires suspects (visite médicale, désinfection, évacuation de l'eau de cale et substitution d'une bonne eau potable à celle qui est emmagasinée à bord).

Il est recommandé de soumettre les passagers et l'équipage à une observation de cinq jours à compter de la date où le navire est parti du port contaminé.

Il est recommandé également d'empêcher le débarquement de l'équipage, sauf pour raisons de service.

Il est entendu que l'autorité compétente du port d'arrivée pourra toujours réclamer un certificat attestant qu'il n'y a pas eu de cas de choléra sur le navire au port de départ.

L'autorité compétente du port tiendra compte, pour l'application de ces mesures, de la présence d'un médecin et d'un appareil de désinfection (étuve) à bord des navires des trois catégories susmentionnées.

Des mesures spéciales peuvent être prescrites à l'égard des navires encombrés, notamment des navires à pèlerins ou de tout autre navire offrant de mauvaises conditions d'hygiène.

Les marchandises arrivant par mer ne peuvent être traitées autrement que les marchandises transportées par terre, au point de vue de la désinfection et des défenses d'importation, de transit et de quarantaine (voir *Annexes de la Convention sanitaire de Dresde*, titre IV).

Tout navire qui ne voudra pas se soumettre aux obligations imposées par l'autorité du port sera libre de reprendre la mer.

Il pourra être autorisé à débarquer ses marchandises, après que les précautions nécessaires auront été prises, savoir:

1° Isolement du navire, de l'équipage et des passagers;

2° Évacuation de l'eau de la cale, après désinfection;

3. spuszczenie wody dennej po poprzednim jej odwietrzeniu i zastąpienie zapasu wody znajdującego się na pokładzie, dobrą wodą do picia.

Zaleca się poddanie załogi i pasażerów pięciodniowej obserwacji licząc od dnia, w którym okręt opuścił port odjazdu.

Zaleca się również, żeby załodze nie pozwano wychodzić na ląd, chyba że służba tego wymaga.

Statkom niepodejrzanim ma być niezwłocznie dozwolony wolny obrót, jakkolwiek opiewałby ich paszport zdrowia.

Władza portu przybycia zarządzić może przeciwko tym statkom tylko takie środki, jakie stosowane są do statków podejrzanych (rewizja lekarska, odwietrzenie, spuszczenie wody dennej i zastąpienie zapasu wody znajdującego się na pokładzie dobrą wodą do picia).

Zaleca się poddawanie pasażerów i załogi nadzorowi pod względem stanu zdrowia, który trwać ma 5 dni, licząc od wypłynięcia statku z portu zapowietzonego.

Również zaleca się niedozwalańie załodze udawania się na ląd, wyjawiały, gdy względy służbowe tego wymagają.

Rozumie się samo przez sie, że Władza właściwa w porcie, do którego statek zawinie, może zawsze żądać świadectwa potwierdzającego, że na tym statku nie było cholery w porcie, z którego odpłynął.

Przy stosowaniu środków powyższych, Władza portowa właściwa winna mieć na uwadze tę okoliczność, czy na pokładzie statków trzech przerzeczonych kategorii znajduje się lekarz i przyrząd odwietrzający parowy.

Dla statków przepełnionych pasażerami, mianowicie dla przewożących pielgrzymów, jakoteż dla wszelkich innych statków, których stosunki higieniczne są niepomyślne, mogą być przepisane środki szczegółowe.

Z towarami nadchodzącymi morzem nie można postępować pod względem odwietrzenia, zakazów przywozu i przewozu, jakoteż kwarantanny inaczej, jak z towarami idącymi lądem (obacz załączki do Umowy zdrowotnej drezdeńskiej, tytuł IV).

Każdemu statkowi, któryby nie chciał poddać się środkom przez Władzę portową przepisany, ma być dozwolone odpłynięcie napowrót na morze.

Może mu też być dozwolone wysadzenie na ląd towarów po przedsięwzięciu potrzebnych środków ostrożności, a mianowicie:

1. odosobnienie statku, załogi i podróżnych;

2. oddalenie wody dennej po poprzednim odwietrzeniu onejże;

3° Substitution d'une bonne eau potable à celle qui était emmagasinée à bord.

Il pourra également être autorisé à débarquer les passagers qui en feraient la demande, à la condition que ceux-ci se soumettent aux mesures prescrites par l'autorité locale.

II. Postes sanitaires à établir.

1. A Faô ou à proximité de ce point: grand lazaret sur terre ferme avec service sanitaire complet ayant sous sa direction les postes sanitaires du golfe Persique mentionnés ci-dessous;

2. Petit lazaret dans l'un des deux îlots ottomans Sélahiyé ou Yilaniyé, situés près de Bassorah, pour surveiller les individus qui auraient échappé à la visite de Faô;

3. Maintien du poste sanitaire existant actuellement à Bassorah;

4. Installation d'un poste sanitaire dans la baie de Koveit;

5. Poste sanitaire à Menama, chef-lieu des îles de Bahrein;

6. Poste sanitaire à Bender-Abbas;

7. Poste sanitaire à Bender-Bouchir;

8. Poste sanitaire à Mohammerah;

9. Poste sanitaire dans le port de Gwadar (Beloutchistan);

10. Poste sanitaire dans le port de Mascate (sur la côte d'Oman).

3. zastąpienie zapasu wody znajdującego się na pokładzie dobrą wodą do picia.

Można upoważnić go także do wysadzenia na ląd podróżnych o to proszących, pod warunkiem, że poddadzą się środkom przez Władzę miejscową przepisany.

II. Zaprowadzenie stacyi zdrowotnych.

1. W Faô albo w najbliższej tego punktu okolicy: wielki lazaret na stałym lądzie z całkowitą służbą zdrowia, któremu podlegać mają wymienione poniżej stacye zdrowotne w zatoce perskiej;

2. mały lazaret na jednej z dwóch wysp ottomańskich Sélahiyé lub Yilaniyé w pobliżu Bassory do nadzoru nad temi osobami, któreby uchyliły się od zbadania lekarskiego w Faô;

3. utrzymanie nadal stacyi zdrowotnej istniejącej obecnie w Bassorze;

4. zaprowadzenie stacyi zdrowotnej w zatoce koveickiej;

5. stacya zdrowotna w Menamie, głównej osadzie na wyspach bahreinskich;

6. stacya zdrowotna w Bender-Abbas;

7. stacya zdrowotna w Bender-Bouchir;

8. stacya zdrowotna w Mohammerah;

9. stacya zdrowotna w porcie Gwadar (Beludżystan);

10. stacya zdrowotna w porcie Mascate (na wybrzeżu Omanu).

Annexe IV.

Surveillance et exécution.

1. La mise en pratique et la surveillance des mesures concernant les pèlerinages arrêtées par la présente Convention sont confiées, dans l'étendue de la compétence du Conseil supérieur de santé de Constantinople, à un Comité pris dans le sein de ce Conseil. Ce Comité est composé de trois des représentants de la Turquie dans ce Conseil, et de ceux des Puissances qui ont adhéré ou qui adhéreront aux Conventions sanitaires de Venise, de Dresde et de Paris. La présidence du Comité est déléguée à l'un de ses membres ottomans. En cas de partage des voix, le président a voix prépondérante.

Załączka IV.

Nadzór i wykonanie.

1. Wykonanie praktyczne postanowionych w umowie niniejszej środków co do przewozu pielgrzymów i nadzór nad ich wykonaniem poruczony będzie w granicach zakresu działania Najwyższej Rady zdrowia w Konstantynopolu komitetowi wydelegowanemu z jej grona. Komitet ten składa się z trzech reprezentantów Turcji w tejże Radzie i z reprezentantów mocarstw, które już przystąpiły lub jeszcze przystąpią do Umów zdrowotnych weneckiej, drezdeńskiej i paryskiej. Prezydencja w komitecie poruczona będzie jednemu z jego członków ottomańskich. W razie równości głosów rozstrzyga głos prezydującego.

2. Afin d'assurer les garanties nécessaires au bon fonctionnement des divers établissements sanitaires énumérés dans la présente Convention, il sera créé un corps de médecins diplômés et compétents, de désinfecteurs et de mécaniciens bien exercés et de gardes sanitaires recrutés parmi les personnes ayant fait le service militaire comme officiers ou sous-officiers.

3. En ce qui concerne les frais résultant du régime établi par la présente Convention, il y a lieu de maintenir l'état actuel au point de vue de la répartition des frais entre le Gouvernement ottoman et le Conseil supérieur de santé de Constantinople, répartition qui a été fixée à la suite d'une entente entre le Gouvernement ottoman et les Puissances représentées dans ce conseil.

4. L'autorité sanitaire du port ottoman de relâche ou d'arrivée qui constate une contravention en dresse un procès-verbal sur lequel le capitaine peut inscrire ses observations. Une copie certifiée, conforme de ce procès-verbal est transmise, au port de relâche ou d'arrivée, à l'autorité consulaire du pays dont le navire porte le pavillon. Cette autorité assure le dépôt de l'amende entre ses mains. En l'absence d'un consul, l'autorité sanitaire reçoit cette amende en dépôt. L'amende n'est définitivement acquise au Conseil supérieur de santé de Constantinople que lorsque la Commission consulaire indiquée à l'article suivant aura prononcé sur la validité de l'amende.

Un deuxième exemplaire du procès-verbal certifié conforme devra être adressé par l'autorité sanitaire qui a constaté le délit au Président du Conseil de santé de Constantinople, qui communiquera cette pièce à la Commission consulaire.

Une annotation sera inscrite sur la patente par l'autorité sanitaire ou consulaire indiquant la contravention relevée et le dépôt de l'amende.

5. Il est créé à Constantinople une Commission consulaire pour juger les déclarations contradictoires de l'agent sanitaire et du capitaine inculpé. Elle sera désignée chaque année par le corps consulaire. L'Administration sanitaire pourra être représentée par un agent remplissant les fonctions de ministère public.

Le Consul de la nation intéressée sera toujours convoqué. Il a droit de vote.

6. Le produit des taxes et des amendes sanitaires ne peut, en aucun cas, être employé à des objets autres que ceux relevant des Conseils sanitaires.

2. Celem zapewnienia zadawalającej skuteczności rozmaitych urządzeń w umowie niniejszej wysegregowanych ustanowiony będzie korpus lekarzy dyplomowanych i biegłych, tudzież funkcjonariuszów do odwietrzań i mechaników należycie wykształconych i догładaczy zdrowia, których brać się będzie z pomiedzy byłych wojskowych oficerów i podoficerów.

3. Co się tyczy wydatków, jakich wymagać będą urządzenia w umowie niniejszej ustanowione, utrzymuje się w mocy teraźniejszy sposób postępowania pod względem podziału wydatków między Rząd ottomański i Najwyższą Radą zdrowia w Konstantynopolu umówiony za wzajemnym porozumieniem się Rządu ottomańskiego i mocarstw w tejże Radzie reprezentowanych.

4. Władza zdrowia w ottomańskim porcie pośrednim lub w porcie przybycia stwierdziwszy wykroczenie, spisuje w tym względzie protokół, w którym kapitan może przydać swoje uwagi. Odpis wierzylny tego protokołu postać należy do znajdującej się w tymże porcie pośrednim lub porcie przybycia Władzy konsulowskiej kraju, którego bandery okręt używa. Władza ta postara się, żeby karę pieniężną do rąk jej złożono. Jeżeli niema konsula, karę pieniężną bierze w zachowanie Władza zdrowia. Kwotę tej kary odbiera stanowczo Najwyższa Rada zdrowia w Konstantynopolu dopiero wtedy, gdy komisja konsulowska w następującym artykule oznaczona orzecze, iż kara stała się prawomocną.

Władza zdrowia, która stwierdziła wykroczenie posyła drugi wierzylny odpis protokołu prezydentowi Rady zdrowia w Konstantynopolu, on zaś oddaje dokument ten komisji konsulowskiej.

Władza zdrowia lub Władza konsulowska winna zapisać w paszporcie zdrowia uwagę stwierdzającą wykroczenie i złożenie kary pieniężnej.

5. W Konstantynopolu ustanawia się komisję konsulowską, która rozstrzygać ma sprzeczności w podaniach urzędnika zdrowia i obwinionego kapitana. Komisję tę wybierać będzie corocznie ciało konsulowskie. Zarząd zdrowia może w niej być reprezentowany przez urzędnika, który pełnić w niej będzie czynności prokuratora publicznego.

Do każdego przypadku przybrać należy konsula mocarstwa interesowanego.

6. Dochód z opłat i grzywien przez Władze zdrowia nakładanych nie może być w żadnym razie użyty na inne cele zamiast na te, które należą do zakresu Rad zdrowia.

Pierwopsis.

Déclaration.

Les Gouvernements signataires de la Convention sanitaire internationale conclue à Paris, le 3 avril 1894, ayant jugé utile d'apporter certains amendements à l'instrument diplomatique de ladite Convention, avant l'échange des ratifications, les soussignés, à ce dûment autorisés, sont convenus des dispositions suivantes:

I. L'alinéa 5 de la section *A* de l'annexe I de la Convention sera rédigé comme suit:

„5. Les pèlerins seront tenus, si les circonstances locales le permettent, de justifier des moyens strictement nécessaires pour accomplir le pèlerinage à l'aller et au retour et pour le séjour dans les Lieux-Saints.“

II. L'article 13 du Règlement inséré à la section *B* de la même annexe I sera remplacé par l'article suivant:

„Article 13. Le navire doit pouvoir loger les pèlerins dans l'entrepont.

En dehors de l'équipage, le navire doit fournir à chaque individu, quel que soit son âge, une surface d'eau moins 150 décimètres carrés, avec une hauteur d'entrepont d'eau moins un mètre quarante-cinq centimètres.

Pour les navires qui font le cabotage, chaque pèlerin doit disposer d'un espace d'eau moins deux mètres de largeur dans le long des plats-bords du navire.“

III. Les Gouvernements signataires consentent à ce que les ratifications du Gouvernement de Sa Majesté Britannique ne contiennent pas l'annexe III de la Convention. Les dispositions de cette annexe ne seront pas appliquées, en conséquence, aux navires de guerre ou de commerce de la Grande-Bretagne et de l'Irlande et de l'Inde anglaise.

Przekład.

Deklaracya dodatkowa.

Ponieważ mocarstwa, które podpisały umowę zdrowotną międzynarodową zawartą w Paryżu dnia 3. kwietnia 1894, uznaly za potrzebne poczynienie przed wymianą ratyfikacyi pewnych poprawek w akcie dyplomatycznym rzeczonej umowy, przeto podpisani należycie do tego upoważnieni, zgodzili się na następujące postanowienia:

I. Ustęp piąty oddziału *A* w załączce I. do umowy, opiewać ma jak następuje:

„5. O ile stosunki miejscowości na to pozwolą, zniewalać należy pielgrzymów do udowodniania, że posiadają fundusze bezwarunkowo potrzebne do odbycia pielgrzymki, to jest na podróż tam i napowrót i na pobyt w świętych miejscowościach.“

II. Artykuł 13 regulaminu zawartego w oddziale *B* załączki I. zastępuje się następującym artykułem:

„Artykuł 13. Okręt powinien mieć dla pielgrzymów pomieszczenie między dwoma pokładami.

Nie licząc załogi, każda osoba wszelkiego wieku powinna mieć na okręcie przestrzeń wynoszącą najmniej 150 decymetrów kwadratowych, podczas gdy odległość pomiędzy dwoma pokładami powinna wynosić najmniej 1 metr 80 centymetrów.

Na okrętach trudniących się żeglugą nadbrzeżną, każdy pielgrzym powinien mieć dla siebie najmniej dwa metry przestrzeni wzdłuż burty okrętowej.“

III. Mocarstwa podpisujące zgadzają się, żebry ratyfikacya Rządu Najjaśniejszej królowej Wielkiej Brytanii nie obejmowała załączki III. umowy. Postanowienia tej załączki nie stosują się więc do okrętów wojennych i handlowych Wielkiej Brytanii i Irlandyi, tudzież Indyi angielskich.

IV. La présente Déclaration, qui restera annexée à la Convention sanitaire internationale de Paris du 3 avril 1894, sera insérée dans les ratifications des Hautes Parties contractantes et est substituée aux réserves inserites dans le procès-verbal de signature de la Convention en date du 3 avril 1894.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont dressé la présente Déclaration et l'ont revêtue de leurs cachets.

Fait en treize exemplaires, à Paris, le 30 octobre 1897.

Pour l'Autriche et pour la Hongrie:

l'Ambassadeur d'Autriche-Hongrie:

(L. S.) Signé: **A. Wolkenstein.**

Pour l'Allemagne:

(L. S.) Signé: **Münster.**

Pour la Belgique:

(L. S.) Signé: **B^{on} d'Anethan.**

Pour le Danemark:

(L. S.) Signé: **Hegermann-Lindencrone.**

Pour l'Espagne:

(L. S.) Signé: **Duc de Mandas.**

Pour la République Française:

(L. S.) Signé: **G. Hanotaux.**

Pour la Grande Bretagne:

(L. S.) Signé: **Martin Gosselin.**

Pour la Grèce:

(L. S.) Signé: **C. A. Criésis.**

Pour l'Italie:

(L. S.) Signé: **Tornielli.**

Pour les Pays-Bas:

(L. S.) Signé: **A. de Stuers.**

Pour la Perse:

(L. S.) Signé: **Nazare Aga.**

Pour le Portugal:

(L. S.) Signé: **Antonio Maria Bartholomen Ferreira.**

Pour la Russie:

(L. S.) Signé: **Mohrenheim.**

IV. Deklaracja niniejsza, która przyłącza się do paryskiej umowy zdrowotnej międzynarodowej z dnia 3. kwietnia 1894, ma być wciagnięta do ratyfikacji Wysokich Stron kontraktujących i ma zastąpić zastrzeżenia umieszczone w protokole spisanym dnia 3 kwietnia 1894 przy podpisywaniu umowy.

W dowód czego podpisani, należycie do tego upoważnieni, podpisali deklarację niniejszą i wycisnęli na niej swoje pieczęci.

Spisano w Paryżu w trzynastu wygotowaniach dnia 30. października 1897.

Za Austryę i Węgry:

ambasador austriacko-węgierski

(L. S.) Podpisano: **A. Wolkenstein.**

Za Niemcy:

(L. S.) Podpisano: **Münster.**

Za Belgię:

(L. S.) Podpisano: Bar. **d'Anethan.**

Za Danię:

(L. S.) Podpisano: **J. Hegermann-Linden-crone.**

Za Hiszpanię:

(L. S.) Podpisano: Książę **Mandas.**

Za Rzeczpospolitą francuską:

(L. S.) Podpisano: **G. Hanotaux.**

Za Wielką Brytanię:

(L. S.) Podpisano: **Marcin Gosselin.**

Za Grecję:

(L. S.) Podpisano: **C. A. Criésis.**

Za Włochy:

(L. S.) Podpisano: **Tornielli.**

Za Holandyę:

(L. S.) Podpisano: **A. de Stuers.**

Za Persję:

(L. S.) Podpisano: **Nazare Aga.**

Za Portugalię:

(L. S.) Podpisano: **Antoni Maria Bartholomen Ferreira.**

Za Rosję:

(L. S.) Podpisano: **Mohrenheim.**

Nos visis et perpensis conventionis hujus et declarationis articulis illos omnes ratos gratosque habere profitemur, verbo Nostro Caesareo et Regio spondentes, Nos ea omnia, quae in illis continentur, fideliter executioni mandaturos esse.

In quorum fidem majusque robur praesentes ratihabitionis Nostrae tabulas manu Nostra signavimus sigilloque Nostro Caesareo et Regio adpresso muniri jussimus.

Dabantur Wallsee die vigesimo septimo mensis Novembris anno millesimo octingentesimo nonagesimo septimo, Regnum Nostrorum quadragesimo nono.

Franciscus Josephus m. p.

Agenor Comes **Gołuchowski** m. p.

Ad mandatum Sacrae Caesareae et Regiae Apostolicae Majestatis proprium:

Adolphus a Plason de la Woestyne m. p.,
Consiliarius aulicus ac ministerialis m. p.

Umowę powyższą z załączkami i deklaracyami dodatkowemi, jako obowiązującą w królestwach i krajach w Radzie państwa reprezentowanych, ogłasza się niniejszem.

Wiedeń, dnia 25. września 1898.

Thun r. w.

Baernreither r. w.